

23.
Snopič 47.

Stuhnelj
Cena 18 kr.

Slovanská
knihovna.

Славянская
Библиотека.

Slovanska knjižnica.

Urejuje in izdaja And. Gabršček.

Narodne pripovedke

V SOŠKIH PLANINAH

III.

V GORICI.

Tisk. in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

V Gorici, 15.

februarja 1896.

„Slovanska knjižnica“

izhaja v „Goriški tiskarni“ A. Gabršček v Gorici vsaki 15. dan v mesecu v snopičih povprečno 5 do 7 pol. — Cena znaša celoletno gld. 1.80, posamičnemu snopiču 18 kr., za naročnike pa po 15 kr. Naročnino je pošiljati naprej najmanj za 10 snopičev skupaj. — Doslej so izšli sledeči snopiči, ki obsegajo:

1. — „Ratmir“, češki spisal Jan Vávra, poslovenil Petrovič. Dodan je zgodovinski spis o dobi, ko se je vršila ta povest.
2. — I. „Pojdimo za Njim“. — II. „Angelj“. Poljski spisal Henrik Sienkiewicz; prvo poslovenil Petrovič, drugo † Fran Gestrin. — „Stanku Vrazu“, hrvaški speval August Šenoa.
3. — „Slučajno“, ruski spisal P. N. Polevoj, poslovenil J. Kogej. — II. „Amerikanci“, spisal I. I. Jasinski, poslovenil J. Kogej. — Dodan je pisek o pisatelju Polevem.
4. „Protivja“, slovaški spisala Ljudmila Podjavorinská, poslovenil Anoným. — Dodatek o Slovakah in pisateljici. — Azbuka za Slovence, Srbe in Ruse. — Gregorčičevi pesmi „Domovini“ in „Pri mrtvaškem odru“ v azbuki.
5. I. „Cesarja je bil šel gledat“ — II. „Pravda“. — III. „Prevžitar“. Iz lužiškega poslovenil Simon Gregorčič ml. — IV. Članek: „O baltiških Slovanih in Lužičanih“. Spisal Simon Gregorčič ml.
6. in 7. — I. „Stara Romanka“, poljski spisala E. Orzeszkova, poslovenil Vekoslav Benkovič.
8. — I. „Mali Zlatko“, češki spisal Jos. D. Konrad, poslovenil Vekoslav Benkovič. — II. „Pogumnim Bog pomaga“, ruski spisal P. N. Polevoj, poslovenil J. J. Kogej. — III. a) „Materni solze“ (b „Pesem obsojencev“, pesmi, ruski zložil Nekrasov; poslovenil Iv. Vesel-Vesnin; c) „Slovan jsem“, češka pesem.
9. — I. „Žalostna svatba“, poljski spisala Valerija Morzkowska, poslov. Pohorski — II. „Kako sem izpovedoval Turke“, češki spisal Jos. Holeček, poslovenil † Fran Gestrin.
10. — I. „Osveta“. Češki spisal Dragotin Sabina, poslovenil Radoslav Knaflič. — II. „Stric Martinek“, češki spisala Gabrijela Preissová, poslovenil † Fran Gestrin.
11. 12. 13. in 14. — Odiseja, povest slovenski mladini, prosto po Homerju spisal Andrej Kragelj.
15. — I. „Kjer je ljubezen, tam je Bog“, ruski spisal grof Leo Tolstoj, poslovenil Ad. Pahor. — II. „Rakvar“ (Grobovščik), ruski spisal A. S. Puškin, poslovenil J. K-j. — III. „Božena“, poslovenil iz češčine Rňý.
16. — I. „Turopoljski top“, hrvaški spisal August Šenoa, poslovenil Peter Medvešček. — II. „Dvoboj“, češki spisal Svatopluk Čech, poslovenil J. M. Frankovski.
17. — Izbrani spisi Václava Kosmáka. I. — Poslovenil I. M. Frankovski in Rňý.
18. — Izbrani spisi Václava Kosmáka II. —

Josef Rohmann

Snopič 47. — V Gorici, 15. februarija 1896. — Cena 18 kr.

Cena naročnikom celoletno

1 gld. 80 kr.,

ali snopičem za naročnike 15 kr., nenaročnike 18 kr.

„SLOVANSKA KNJIŽNICA“

Slovanská knihovna. — Славянская Библиотека.

Urejuje in izdaja

ANDREJ GABRŠČEK.

Izhaja vsaki 15. dan v mesecu v snopičih
obsežnih 5 do 7 pol.

V GORICI.

Tisk in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1896.

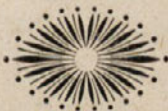
Narodne pripovedke

V SOŠKIH PLANINAH

III.

Zbral in napisal

→ JOSIP KENDA. ←

V GORICI.

Tisk in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1896.

IN 2 03 000 2273

Uvod.

Narodno slovstvo, t. j. narodne pripovedke in povesti, narodne bajke, narodne pesni, vraže in uganke so cvet narodovega življenja. V njem spoznavamo njegov značaj, njegove vrline in napake, njegove čednosti in šibkosti, njegovo mišljenje, njegove upe in strahе, njegove nazore o prirodi, njegove običaje, skratka: iz narodnega slovstva nam odseva vse notranje in zunanje življenje vsakega naroda.

Kaj čudo, če so se začeli veliki možje vseh narodov že davno zanimati za narodno slovstvo? Mej Nemci je bil prvi slavni pesnik in filozof Herder, ki je spoznal veliko vrednost narodnega slovstva. Leta 1778. je izdal posebno zbirko narodnih pesnij: «Die Stimmen der Völker in Liedern»

(«Narodov glasovi v pesnih»), koje je preložil v nemščino iz raznih jezikov. Po njem se je oduševljeval za narodovo pesništvo pesnik-velikan Göthe, ki je preložil krasno srbsko narodno pesen: «Smrt Asan-Aginice». V našem stoletju se je najbolj prizadeval velik učenjak Jakob Grimm zbrati nemško narodno blago in pokazati svetu njegovo občo veljavo.

Mej Slovani so se začeli Čehi najprej zanimati za narodno slovstvo, mej njimi zlasti Čelakovský, prijatelj našega Preširna, Šafařík in Hanka.

Najbogatejše narodno slovstvo mej vsemi Slovani je rusko, najlepše in najbolj poetično pa srbsko. Srbske narodne pesni so pravi biser narodnega slovstva in se prelagajo v vse evropske jezike. Največje zasluge za nabiranje srbskih narodnih pesnij si je stekel Vuk Štefanović Karadžić, vrstnik in prijatelj našega velikega učenjaka Jarneja Kopitarja.

Tudi Slovenci imamo precej bogato narodno slovstvo, na katero smemo biti po vsej pravici ponosni. Mej prve nabiralce narodnega blaga smemo šteti prvega našega pesnika Valentina Vodnika. Za njim je po Kranjskem nabiral narodne pesni ter drago plačeval navlašč za to najete ljudi nesrečni Preširnov prijatelj Andrej Smolé. Važnejši nabiratelj narodnih pesnij one dobe je bil Poljak Emil Koritko, ki je izdal pet zvezkov: «Slovenske pesni kranjskega na-

roda». Prepustili so mu svoje zbirke mej drugimi Andrej Smolé, graščak Rudež, pesnik Preširen, knjižničar Kastelec in župnik Matevž Ravnikar-Poženčan. Najvažnejši nabiratelj slovenskih narodnih pesnij pa je brez dvojbe slavni Ilirec Stanko Vraz, ki je prepotoval vse slovenske dežele in zbiral narodne pesni z napevi vred. Leta 1839. je izdal v Zagrebu 114 nabranih pesnij v gajici (t. j. prva v gajici natisnena knjiga slovenska) z naslovom: «Narodne pesni ilirske». Na Koroškem so si stekli v tem času zaslug za nabiranje narodnega blaga vzlasti učitelj kmetijstva Matija Ahacelj, tkalec Miha Andrejaš in nepozabni slovenski vladika Anton Slomšek, na Štajerskem župnik Peter Danjko, a na Goriškem kolikor toliko naš rojak Valentin Stanič. Med poznejšimi nabiralci narodnega blaga naj omenimo le Antona Žaklja (Rodoljub Ledenski), Matijo Majarja, Antona Janežiča, Matijo Valjavca, Davorina Trstenjaka, Dr. Josipa Pajka, Volžiča i. dr. Vse to narodno blago je raztreseno po raznih listih in časopisih in pričakuje težko pridne in vešče roke, ki bi vse to zbrala v jedno celoto, da bi nam glasno pričala o veliki vrednosti našega narodnega slovstva. Slovenski Grimm, pridi nam kmalu!

Ta kratek uvod se nam je zdel potreben, da dokažemo svojim čitateljem, kako velike važnosti je narodno slovstvo, in da je vzpodbudimo, naj pridno zapisujejo na-

rodno blago, dokler je še čas, da kaj rešimo zavidni pozabnosti, kajti napredujoča omika je narodnemu pesništvu tako pogubna, kakor mrzla slana nežnim cvetkam.

«Slovanska knjižnica» prinaša danes že tretji snopič narodnega blaga in se nadeja, da ustreže s tem ne le svojim čitateljem, temveč tudi širšim krogom, ki se znanstveno-pečajo z narodnim slovstvom. Prva dva snopiča (25. in 29.), obsegajoča «Narodne pripovedke v Soških planinah» iz peresa našega urednika, vzbudila sta tudi v znanstvenih krogih obče zanimanje. Na Dunaju izhajajoči list «Literatur der österreichischen Volkskunde» je prinesel o njih iz peresa dr. Polivke v Pragi jako laskavo oceno in primerja vsako našo pripovedko z enakimi pripovedkami drugih, zlasti slovanskih narodov. Evo vam kratek izpisek:

1. snopič. 1. «Sveti papež Gregor». Primeri opombe R. Köhler-ja k pripovedki iz Bretanje. «Le pape Innocent», Mélusine, 1878. I. stran 384. in naslednje.

2. «Lucifer se iz veliča». Vso to pripovedko podaje v kratkem izpisku, a ne more navesti nobene inačice (varijante) iz kakega drugega slovstva.

3. «Micika, ali si bila v kamrici?». Ujema se popolnoma z Grimmovo 3. pripovedko. Pr. Cosquin Contes popul. de la Lorraine, II. str. 60 nasl.

4. «Tri vrane». Pr. R. Strohal, Hrv. narod. pripovied št. 10.

5. «Zlatolasi trojčki». Pr. Archiv f. slav. Philologie V. str. 61 nasl., R. Strohal št. 3. Šepkarev Bolgarski nar. prikaski, str. 137 nasl., Sbornik za nar. umotvorenija X. oddelek 3, str. 162 nasl., Mite Kremnitz, Rum. Märchen, št. 3, Em. Legrand, Contes pop. grees, str. 77 nasl.

6. «Oče in sinova mašnika». Pr. Krauss, Sagen und Märchen der Südslaven I. št. 68 in k temu Archiv f. slav. Philologie VII. str. 317, Ul. Jahn, Volksmärchen aus Pommern und Rügen I. 222, Kolberg Lud. VIII, str. 105, Ortoli Contes pop. de la Corse, str. 121 nasl.

7. «Mačka». Pr. Gonzenbach II., št. 76, Mélusine I. st., 153 nasl., Berne des Trad. pop. IX. str. 278, Vuk Stef. Karadžič: Srbske nar. prip. št. 7, Strohal št. 57, Zbiór wiad. do antrop. kraj. XV, 3. oddelek, str. 33. Karlovicz Podania lit. št. 45, Manžura Stazki, posloviy etc. str. 65, Sbornik za nar. umotvorenija VII. 3. odd. str. 135, št. 11.

8. «Pijmo ga še enkrat na čast sv. Jevanu!» Pr. Bartsch, Sagen, Märchen aus Mecklenburg I. str. 94 nasl., Zbor wiad. V, 3. odd., str. 199, št. 7.

9. «Sirotica Marjetica». Pr. Vuk Stef. Karadžič, Srbske nar. prip. št. 36, Mite Kremnitz str. 228 nasl., Dobšinský Slovenské povesti, snopič 6, str. 9. nasl.

10. «Desni razbojnik». Jednako štajersko inačico prim. v Kresu IV. (1884) str. 298. Pr. Kolberg VII. str. 17.

II. snopič. 1. «Sirotica». Pr. Strohal št. 73, Kraus II. št. 139, Šapkarev št. 30, Karłowicz št. 12, Wergo Popania białoruskie št. 15, Romanov Běloruskij Sbornik III, št. 59, str. 292 nasl., Cosquin št. 24.

2. «Lucifer se ženi». Ujema se popolnem z 32. pripovedko v Schneller, Märchen und Sagen aus Wälschtirol, sosebnó žnjeno inačico str. 187. Pr. Kres V. str. 146 nasl., Karłowicz str. 7, Zbiór wiadom. do antrop. kraj. XVI. 2. odd. str. 42, Ausland 1856, str. 474.

3. «Dva brata». Pr. D. Matov. v bolgarskem listu: «Knjižica za pročit». Sprawozdania komisji jzykowej V. str. 88. Karłowicz št. 16, 19, Manžura str. 73 nasl.

4. «Štrijón». Ne more navesti nobene inačice, a podaja na kratkem vsebino te pripovedke.

5. «Začaran grad in medved». Pr. Krauss I. str. 66. k temu Archiv f. slavische Phil. III. 317, Kres V. (1885) str. 351 nasl., Dobšinský Slovenské pov. snopič 5., str. 12 nasl., Kolberg VIII. str. 47 nasl., Karłowicz št. 56, Toeppen Aberglauben aus Masuren str. 142 nasl., št. 4.

6. «Mevšé». Pr. Cosquin II., št. 53, Šapkarev str. 76 nasl., Dobšinský snop. 7, str. 11 nasl., Kolberg VIII. str. 198, 201, XIV. str. 291 i. t. d.

7. «Kurent». Pr. R. Köhler Aufsätze str. 58 nasl., Veselovskij Razyskanija, V. snopič, str. 154 nasl.

8. «Mlinar, njegov kuhar in kralj». Pisatelj primerja to pripovedko s IV. novelo italijanskega klasika Frana Sacchettija. Pr. pl. Jahn Volksmärchen aus Pommern und Rügen I. str. 27, Revue des Trad. pop. IX. str. 282 št. 40, Krauss II. št. 112.

9. «O dobri pridrugi». Spada v ono vrsto narodnih pripovedk, o kojoj je govoril M. Dragomanov v Sbornik za narodni umotvorenija I. str. 65 nasl. in Máchal o bohatýrském epose slovanskem I. str. 91 nasl. Bolgarska inačica se nahaja v Sborniku VII., 3. odd. str. 165.

1. Pepelúhar.

(Temljine).

Neki oče je imel tri sine. Starejša dva je imel prav rad, ker sta se mu znala dobrikati; mlajšega pa le videti ni mogel, ker se je zmirom valjal po pepelu; zato so mu tudi rekali le Pepelúhar. Oče teh treh sinov je bil bogat mož. Da bi se njegova starejša sinova bolje izučila ter da bi jima ne bilo treba trdo delati, pošlje ju po svetu. Pepelúhar tudi ni hotel vedno le doma čepeti in se valjati po pepelu; zato je poprosil še on očeta, naj mu dovoli iti po svetu in naj mu dá kaj denarja. Oče ga pisano pogleda in mu obrne hrbet. Ali sin ne neha prositi, dokler mu oče ne dovoli iti po svetu in ne dá nekaj denarja na pot.

Ob letu so se imeli sinovi vrniti domov, kakor jim je naročil oče. Pepelúhar je prebil vse leto le pri

nekem puščavniku. Učil se je samo o božjih stvareh. Ko se je bližalo leto h koncu, rekel je puščavniku: «Prosim, naučite me tudi česa drugega, ne samo o božjih stvareh, da bom mogel očetu kaj več povedati».

Puščavnik mu odgovori: «Česa ti je treba več znati? Ali ni dovolj, če znaš o božjih stvareh?»

Pepelúhar mu ugovarja: «Če bom pravil očetu o samih stvareh božjih, poreče mi, da se vse to lahko naučim doma».

Puščavnik ga nauči, kaj žabe regljajo.

Ko pridejo ob letu vsi trije bratje domov, pripovedujeta najprej starejša dva, kod sta hodila, kaj sta vse videla in slišala in kako se jima je godilo po svetu. Seveda, marsikaj sta si izmislila in vse sta znala olepšati, da sta se bolj prikupila očetu. Ko pa začne Pepelúhar praviti, česa se je vsega naučil, posmehujeta se mu brata, oče se pa resno drži. Ko pa pové, da se je naučil tudi to, kaj žabe regljajo, zasmejeta se brata na ves glas, a oče mu reče jezno: «O božjih stvareh bi se bil lahko naučil tudi doma, če bi le hotel pazno poslušati besedo božjo. Kaj pa žabe regljajo, to pa ni vse skupaj nič. Letos ostaneš doma; saj se tako ne izmodriš, če bi hodil tudi sto let po svetu».

Oče dá zopet starejšima sinoma mnogo denarja, da bi šla po svetu. Mlajši je bil žalosten, ko je videl oba brata odhajati. Milo prosi očeta, naj dovoli še njemu iti po svetu. Naposled se dá oče omečiti in

mu dá tudi nekaj denarja na pot. To leto se je naučil, kaj psi lajajo, tretje pa, kaj pojejo ptiči.

Nekdaj je bil oče s svojimi sinovi na polju. Na drevo prileti ptiček in zapoje. Pepelúhar ga posluša, kaj poje. Oče zapazi, da posluša sin ptičje petje. Ko ptiček utihne, vpraša ga oče: «Kaj je pel ptič?»

«Jaz bi že povedal; ali bojim se, da me boste topli», odgovori mu Pepelúhar.

Oče mu reče: «O, nič se ne boj; ne storim ti ničesar».

Sin mu pové: «Ta ptiček je rekel: do zdaj ste bili Vi moj oče; kmalu bom pa jaz Vaš oče».*)

Oče mu res ne stori ničesar; premišljevati pa začne, kaj bi neki moglo pomeniti ptičje petje.

Ker je imel oče veliko posestvo, potreboval je tudi mnogo hlapcev. Vsakemu hlapcu je dal kos zemljišča, da mu ga je obdelaval in oskrboval. Ker se je oče bal, da ne bi imel Pepelúhar česa proti njemu, uvrstil ga je med hlapce in mu dal njivo, da jo obdeluje. Ali Pepelúhar se ne dotakne dela. Hodil pa je vsako jutro na polje, odkoder se je kmalu vrnil. Pomlad je bila že pri kraju, a Pepelúhar ni še ničesar vsejal. Oče je večkrat popraševal hlapce, kako mu dela sin. Ali ti so ga rajše hvalili nego grajali, ker so se bali zameriti se gospodarju, ako bi slabo govorili o sinu. Hlapcem je žito že rmenelo, Pepelúhar

*) Primerjaj pravljico „Papež Gregor“ v 25. snopiču „Slovanske knjižnice“.

ga pa še vsejal ni. Neko poletno jutro gre po navadi na polje. Ko pride do svoje njive, zapoje mu ptiček veselo na veji: «Zdaj pa le pojdi sejat!»

Pepelúhar hitro vseje žito, in glejte, v treh dneh in treh nočeh je že bilo žito zrelo, četrti dan je pa požanje in spravi domov. Noben hlapec ni imel tako lepega žita.

Pepelúharjev oče je imel tudi lep vrt. Na tem so rastle same lepe cvetice in mehka trava. Na ta vrt pa je začela zahajati neka žival. Vsako noč je popasla cvetice; kolikor jih ni pojedla, jih je pa pomandrala. Oče je dal vsako noč vrt obstražiti, da bi prepodili tisto škodljivo žival. Ali vse je bilo zastonj! Cvetice so bile vsako noč popasene, najsi ni nikdo videl živali. Ko vidi Pepelúhar, da živ krst ne ubrani živali zahajati v cvetice in travo, prosi očeta, naj gre on jedno noč stražit na vrt. Oče ga pa po svoji navadi ošteje in ozmerja, češ, da zaspi tam. Pepelúhar pa ne jenja prositi, dokler mu ne dovoli.

Ko pride Pepelúhar v mraku na vrt, gre naravnost k plotu čakati živali. Ne čaka dolgo, kar prilomasti konj iz gozda. Imel je srebrno grivo in srebrne podkove. Pepelúhar počene, da bi ga konj ne opazil. Konj skoči čez plot in se loti cvetic. Pepelúhar se tiho priplazi do njega, zgrabi za grivo in ga hoče zvezati; a konj izpregovori: «Pusti me, da se najem vsaj trave, ki raste ob potu; saj je zadnjikrat. Jutri bo trava še jedenkrat tolika, kakor je danes.

Kadar me boš potreboval, spomni se me in hočem ti pomagati». Pepelúhar pusti konja, da se napase, sam pa leže pod hruško, ker ni hotel domov, bojé se očitanja, da ga je bilo strah samega po noči. Drugo jutro je bila res trava še jedenkrat tolika, kakor je bila prejšnji večer. Oče je pa mislil, da le živali ni bilo na vrt, ker ni Pepelúhar nikomur pravil, kar je videl in slišal.

Nekaj časa ni bilo živali na vrt. Ko pa gre oče čez nekoliko časa na vrt pogledat, opazi, da je bila žival preteklo noč zopet tukaj. Hlapce pošilja stražit, pa vse nič ne pomaga. Ker niso mogli živali odgnati, hudoval se je nanje: «Vsi skupaj niste nič vredni, ker mi še vrta ne morete varovati. Nocoj hočem pa sam stražiti». Vso noč je gledal kakor zajec; ali vendar ni opazil ničesar. Cvetice so bile zopet popasene, kakor prejšnje večere. Na to prosi Pepelúhar očeta, naj pusti njemu vrt stražiti. Mnogo grenkih je moral pogoltniti, predno mu je oče dovolil. Tudi to noč mu ni bilo treba dolgo čakati požrešne živali. Iz gozda pridirja konj z zlato grivo in zlatimi podkovami. Komaj preskoči plot, ga že zgrabi Pepelúhar za lepo grivo. Konj se ga hoče otresti, a Pepelúhar ga dobro drži. Na to izpregovori konj: «Pusti me, da se napasem še nocoj tvoje sočne trave; saj bo jutri še jedenkrat tolika, kakor je nocoj. Kadar me boš potreboval, spomni se me, in jaz ti hočem pomagati». Pepelúhar pusti konja, da se na-

pase, sam pa leže v travo in zaspi. Drugo jutro je oče zopet mislil, da ni bilo živali na vrt, ker niso bile cvetice popasene.

Nekaj dnij potem je bil lep mir na vrtu. Za nekoliko časa je pa zopet začela zahajati neka žival na vrt. Hlapci so hodili stražit, pa le zastonj. Pepelúhar zopet poprosi očeta, da bi šel on stražit na vrt. Oče mu naposled dovoli. Ko se zmrači, gre Pepelúhar na vrt. Nocoj pa je moral dolgo čakati. Ko zasliši peket konjskih kopit, skrije se za plot, da bi ga ne opazil konj. Ta konj je imel demantovo grivo in demantove podkove na nogah. Potihoma se priplazi Pepelúhar do njega in ga dobro zgrabi za mehko grivo, da bi mu ne ušel. Konj bi se ga rad oprostil; pa ni šlo. Na to mu reče: «Pusti me, naj se najém še nocoj trave; jutri bo še jedenkrat tolika, kakor je nocoj. Kadar me boš potreboval, spomni se me, in jaz ti bom pomagal». Pepelúhar pusti konja, leže in zaspi. Odslej so bile cvetice v miru; in nihče drug ni vedel zakaj, nego jedini Pepelúhar, ker ni nikomur pravil, kar je videl in slišal.

V tisti deželi, kjer je bil oče, je bil kralj, ki je imel samo jedno hčer. Hči je bila lepa, kakor spomladanje solnce. Kralj bi jej rad dobil dobrega in skrbnega moža, sebi pa modrega in vrednega naslednika. Ali hči se ni hotela možiti. Ko jo oče le sili, naj se omoži, reče mu: «Dobro, izpolnim Vam voljo! Tistega vzamem, ki preskoči jamo, sto sežnjev široko in sto

sežnjev globoko. Kdor me hoče imeti, sme preskočiti jamo tudi na konju». Kralj je spoznal, da noče nikogar; vendar da izkopati tako jamo. Ko je bila izkopana, da razglasiti po vsej deželi: «Kdor preskoči to jamo, dobi mojo hčer za ženo». Ko to izvesta Pepelúharjeva brata, prosita očeta, da bi smela iti pogledat tudi ona, kako bodo skakali čez jamo. Oče jima rad dovoli ter jima dá najlepša konja iz hleva in mnogo denarja na pot. Tudi Pepelúhar prosi očeta, da bi dovolil še njemu iti gledat, kako bodo skakali čez široko in globoko jamo. Ko ga oče dobro ošteje in ozmerja, dovoli mu, da vzame staro kljuse, in mu dá tudi nekaj denarja na pot. Pepelúhar se hitro preobleče, malo pojé in sede na kljuse. Toliko da prijaha tako daleč, da ni videl več domov, zleze mu kljuse v neko mlako pri poti. Od tu ga ne more nikamor več spraviti. Ko prijezdita njegova brata mimo, posmehujeta se mu in ga vabita, naj gre ž njima, če se je kljuse že napilo vode. Ko odjahata brata, premišljuje, kako bi prišel iz mlake. Zdajci se spomni konja s srebrno grivo in srebrnimi podkovami. Toliko da se je domislil konja, že je stal ta na cesti. Na sebi je imel srebrno sedlo in srebrno obleko. Pepelúhar skoči hitro s kljuse, preobleče se in zajaha konja. Konj je šel kakor veter; kmalu je Pepelúhar dohitel in prehitel svoja brata. Le-tá se mu odkrijeta in ga spoštljivo pozdravita, misleča, to mora biti kakšen general. Ko dospé Pepelúhar v stolno mesto, gre v najlepšo in najimenitnejšo

gostilno. Kadar sta ga srečala brata, vselej sta se mu odkrila in ga pozdravila, ker ga nista spoznala v tej obleki. Pepelúhar jima je le molčé odzdravljaj, da bi ga ne spoznala po glasu. Ko sta odšla, tedaj se jima je smejal.

Ko so imeli na določeni dan skakati čez jamo, gnetlo se je vse polno ljudij pred njo. Ko vidi Pepelúhar, da ne more nihče preskočiti jame, ukaže narediti prostor. S konjem dirja na cilj*), potem preskoči jamo, kakor bi ga pihnil, in preskoči še sto sežnjev več, nego je bila jama široka. Zdaj zapové konju tako močno dirjati, da ga ne bo mogla ustaviti nobena straža. Kakor je želel, tako se je zgodilo. Ko prijezdi do mlake, dobi še tam svoje kljuse. Hitro skoči s konja, preobleče se, priveže srebrno obleko konju k sedlu in zleze na kljuse. Konj s srebrno grivo in srebrnimi podkovami pa zdirja Pepelúharju izpred očij. Ko prijezdita brata po cesti, ugledata Pepelúharja v mlaki na kljusetu. Brata ga zbadata: «No, Pepelúhar, ali ne pojdeš gledat, kako skačejo lepi jezdecí čez jamo? Pa oče te bo tepel, ko izvé, da si tu trpinčil ubogo žival. Z Bogom!»

Pepelúhar se ni veliko zmenil za posmehovanje svojih bratov. Ko sta odjezdila, spravil je počasi kljuse iz mlake in domov. Brata sta doma že povedala, kako so bili jezdecí oblečeni in da je samo jeden preskočil

*) Na cilj iti = zaleteti, zagnati se.

jamo in še sto sežnjev naprej. Pepelúharja pa je oče po navadi oštel in ozmerjal.

Kraljičina je dala razširiti jamo še za sto sežnjev in razglasila, kdor jo preskoči, tistega vzame za moža. Oče je dal zopet starejšima sinoma najlepša konja in mnogo denarja, da sta šla gledat, kdo preskoči jamo. Tudi Pepelúhar preprosi očeta, da sme iti gledat. Oče mu dá ono staro kljuse in le malo denarja. Ko pride s kljusetom do mlake, spravi se mu vanjo. Ko odideta brata mimo njega, spomni se konja z zlato grivo in zlatimi podkovami. Koj je stal konj na cesti. Imel je tudi zlato sedlo in zlato obleko privezano. Hitro razjaše Pepelúhar kljuse, odveže zlato obleko, preobleče se in skoči na konja. Kmalu prehití svoja brata, ki se mu odkrivata in ga pozdravljata, kjer ga srečata, ker ga ne poznata. Ko ne more nihče preskočiti jame, ukaže Pepelúhar narediti prostor, vzpodbode konja ter preskoči jamo in še sto sežnjev naprej. Zdaj vzpodbode konja in ta preskoči vse straže in zidove, katere je dal kralj postaviti in narediti, da bi ujeli lepega jezdeca. V hitrem diru pride kmalu do mlake, kjer dobi svoje kljuse. Naglo se preobleče, priveže zlato obleko konju k sedlu ter se spravi na kljuse. Ko prijezdita brata, posmehujeta se mu in ga zbadata. No, Pepelúhar se ne meni za to. Ko odideta, spravi kljuse na pot in jezdi počasi domov. Doma pripovedujeta starejša sina očetu, kakšen je bil jezdec in njegov konj. Oče ju pohvali, mlajšega pa grdo ošteje.

Zdaj je dala kraljičina še bolj razširiti jamo in je razglasila, kdor jo preskoči, tistega bo. Oče zopet dá starejšima sinoma najlepša konja in mnogo denarja, da bi šla gledat, kdo preskoči jamo. Pepelúhar je toliko časa prosil in hodil okoli očeta, dokler mu ne dovoli, da sme iti tudi on gledat. Ko pride s kljuse-
tom do mlake, spravi se mu vanjo, kakor po navadi. Zdaj so mu žabe regljale: «Le počakaj, Pepelúhar, da pojdeta brata naprej!»

Ko sta jezdila brata mimo njega in ga zasmehovala, delal se je Pepelúhar, kakor da ne bi mogel spraviti kljuse-
ta iz mlake. Ko pa brata odideta, spomni se konja z demantovo grivo in demantovimi podko-
vami. Konj hitro pridirja po cesti. Pepelúhar zleze s kljuse-
ta, preobleče se in sede na konja. Kakor blisk je jezdil mimo svojih bratov; ta dva sta se mu pa ognila, odkrila se in ga pozdravila. Ko si nikdo ne upa jame preskočiti, vzpodbode Pepelúhar svojega konja in kakor bi mignil, že je na onem kraju jame. Toda zdaj se dá ujeti in peljejo ga h kraljičini. Ker jej je ugajal, bila ga je voljna vzeti.

Kraljičina prelomi demantov prstan in dá polovico Pepelúharju, rekši: «Kadar prideš s tem prstanom, spoznam te, da si pravi».

Pepelúhar se poslovil pri kraljičini, zasede svojega konja in zdirja proti domu. Ko pride do mlake, skoči s konja, preobleče se, priveže obleko konju k sedlu ter zleze na staro kljuse. Ko odjezdita brata mimo

njega, zasmehujé ga, spravi tudi on kobilo in jezdi počasi domov.

Ko pride domov, tedaj mu je že odmerjena kazen. Oče je velel starejšima sinoma, naj ga peljeta kam v samotni kraj, tam naj ga ustrelita, jezik pa naj prineseta pokazat, če je mlajši sin res mrtev. Ko sta peljala brata Pepelúharja na morišče, šel je tudi pes ž njimi. Pes zalaja: «Nič se ne boj, Pepelúhar, saj bom jaz ustreljen namesto tebe!» Pepelúhar ga je razumel, ker ga je puščavnik naučil, kaj psi lajajo.*)

Na drevesu zapoje ptiček: «Nič se ne boj, Pepelúhar, saj bo pes umorjen namesto tebe!»

In žaba se oglasi v luži: «Nič se ne boj, Pepelúhar, saj bo pes umorjen namesto tebe!»

Pepelúhar je razumel tudi ptička na drevesu in žabo v luži, ker ga je puščavnik naučil, kaj ptiči pojejo in žabe regljajo.

Ko pridejo na morišče, rečeta brata Pepelúharju: «Midva te ne ustreliva, ker si naju brat. Védi pa, da ne smeš priti nikoli več domov, da ne bova trpela midva zate». Pepelúhar jima obljubi. Brata ustrelita psá, odrežeta mu jezik in ga neseta očetu domov. Oče pa jima reče: «Vrzita ga kam, da ga le videl ne bom!»

Pepelúhar ni smel domov. Odpravi se na kraljev dvor. Tu prosi, naj ga pusté h kraljicini. Podá jej po-

*) Tudi to se nahaja v prej omenjeni pravljici „Papež Gregor“. — Uredništvo.

lovico demantovega prstana in kmalu je bila poroka. Ko sta bila nekoč sama, pripovedujeta si, kako se jima je do zdaj godilo. Ko jej mladi kralj pové, kako ga je oče sovražil, da ga je hotel celo ustreliti, rada bi se kraljica prepričala, ali je vse to res. Mladi kralj naj se preobleče v pepelúharsko obleko in naj se vrne domov. Sama bo pisala njegovemu očetu, naj pripravi veliko gostijo, ker bo tod mimo potovala. Izkušala bo očeta, ali res takó mrzi sina, s tem, da mu ukaže prinesti kake jedi na mizo. Vsako jed naj vrže na tla, ter naj se dela pri tem, kakor bi se mu le ponesrečilo. Naposled ga preobleče ona v kraljevo obleko in ga pripelje pred goste.

Mladi kralj se preobleče v pepelúharsko obleko in gre domov. Oče ga ježno pogleda, ne reče mu pa ničesar. Brata se pa izgovarjata, da jima je utekel.

Kmalu za njim prinesó tudi kraljičino pismo, v katerem pro i očeta, naj napravi ta in ta dan velike gosti. Ko pride določenega dne kraljica s spremstvom, streže jej oče po svoji moči. Ko se nekoliko okrepčajo, vpraša kraljica očeta, koliko sinov ima.

Oče odgovori: Samo dva imam; pa sta oba dobra, pridna in poslušna».

Kraljica reče: «Ali nimate treh sinov?»

«Samo dva imam», odgovori jej že v zadregi.

Kraljica mu zopet reče: «Vi ste imeli tri sinove, kakor se mi zdi. Pogledamo pa v krstne bukve, da se prepričamo».

Oče se hitro izgovarja: «Imam pač še jednega, Pepelúharja; pa ni vreden, da bi ga spoznal za sina. Takšen tepec je, da ga nima para».

Kraljica reče na to: «Kmalu se prepričamo, če je res tak tepec, kakor pravite. Zdaj naj prinese on kako jed na mizo, da ga bomo videli».

Oče se izgovarja, da je tak pa tak; pa vse nič ne pomaga.

Oče pripelje sina pred visoke goste vsega od pepela in pravi: «Saj sem pravil, da se le po pepelu valja». Sin se je delal, kakor bi ga bilo zelo sram; v srcu se je pa smejal.

Zdaj ukaže kraljica, da mora sin prinesiti kako jed na mizo. Oče bi bil rad rekel, da ni za to, pa ni smel. Oče in kuharice so učile Pepelúharja, kako mora držati skledo, da mu ne pade iz rok. Napravijo mu meso, da je nese gostom na mizo. Nesel je prav počasi in se delal še nerodnejšega, nego je bil videti. Ko stopi čez prag, trči ob kljuko pri vratih, da mu vse pade na tla. Oče ga zgrabi za vrat in mu jih daje, da je ves črn, kjer ga zadene očetova pest, in ga zapre v hram. Oče gre h gostom in se izgovarja, da je sin vedno takšen, da ni še nijedne prav naredil. Kraljica ga zagovarja, češ, da se mu je le ponesrečilo; zdaj pa naj prinese kavo na mizo. Zdaj so ga v kuhinji še bolj učili, kako mora nesti, da ne prevrne in razlije. Kavo je srečno prinesel do mize. Tu hoče malo privzdigniti, da bi postavil na mizo; ali glej, ko

privzdigne, zadene ob mizo in vsa kava se razlije po prtju. Vse je bilo črno in umazano. Oče ga še bolj pretepe in uhá.

Kraljici se sin smili in napravi se k njemu v hram, rekoč: «Bomo videli, če zna pa kaj pametnega govoriti». S seboj nese obleko za kralja. Pepelúhar se hitro preobleče ter gre s kraljico h gostom.

Oče vstane, ga pozdravi in mu reče: «Ali ste nas prišli tudi Vi počastit?» Oče namreč ni vedel, da je kralj; zato ga je pozdravil le kakor druge spremnike. Oče in sin se pogovarjata o marsičem; a vender ne more oče spoznati svojega sina.

Zdajci pa vpraša oče sina: «Ne zamerite moji radovednosti, gospod, odkod pa ste?»

«Ali me ne poznate?», odgovori mu ta.

Oče mu reče: «Nič Vas ne morem prav poznati. Vaš glas se mi zdi nekam znan in tudi po obrazu ste mi nekoliko znani; a ne morem se prav domisliti, kdaj in kje bi bil Vas videl».

Kralj mu reče glasneje, da so lahko vsi slišali: «Kaj ne poznate več svojega sina Pepelúharja? Zdaj sem kralj in mož te kraljice».

Oče spozna sina, poklekne predenj, razjoče se milo in prosi sina odpuščenja.

Sin vzdigne očeta rekoč: «Ali Vam nisem rekel nekoč na polju: Do zdaj ste bili Vi moj oče, kmalu bom pa jaz Vaš».

Na to pové sin vsem, kako je postal kralj.

2. Pravljica o smokvah.

(Temljine).

Neka mati je imela tri sine. Ker so imeli malo polja, živeli so jako siromašno. Ko so bile smokve zrele, rekel je starejši sin materi: «Mati, smokve nesem v mesto prodajat, da bomo mogli kupiti kaj živeža». Mati mu dovoli in sin nese v mesto tri smokve.

Na poti sreča ženo, ki ga vpraša: «Mladenič, kaj neseš?»

Ta jej odgovori osorno: «Blato nesem!». «Če neseš blato, pa bodi blato!», veli mu žalostno žena, ki je bila sama Mati božja.

Ko prinese najstarejši sin smokve v mesto, kliče po ulicah: «Smokve, smokve!» In kmalu mu veli neka gospa skozi okno, naj jih prinese gori. A kako se zavzame gospa, ko jej dene mladenič na lep krožnik blata namesto smokv. Vsa se raztogoti in mu jih naloži, da bo pomnil. Ko pride domov, vprašajo ga, kje so ga tako nabili in kam je del denar, ker ni ničesar prinesel. Pa nihče mu ni verjel resnice.

Drugi sin je nesel v mesto štiri smokve prodajat, da bi potem kupil živeža. Ko sreča na poti ženo, vpraša ga ta prijazno: «Mladenič, kaj neseš?»

Ta odgovori: «Kuščarje nesem!»

«Če neseš kuščarje, pa naj bodo kuščarji», odgovori mu žalostno žena.

Prišedši v mesto, vpije po ulicah: «Smokve, smokve». Kmalu pogleda gospa skozi okno ter mu veli, naj jih prinese k njej. Nemalo se gospa prestraši, ko smuknejo iz pletenice štirje prav veliki zeleni kuščarji in se skrijejo vsak v svoj kot. Gospa se razsrdi, vzame metlo, udriha po mladeniču in ga zmerja, češ, da jo ima za norico. Ko pride domov, tedaj ga še mati dobro ošteje, ker ni prinesel ne živeža ne denarja.

Zdaj se napravi najmlajši sin, vzame pet smokev ter jih nese v mesto prodajat, da bi kupil živeža.

Na poti ga sreča slabo oblečena ženica ter ga prijazno vpraša: «Mladenič, kaj neseš?»

Ta jej odgovori: «Smokve nesem, smokve!»

«Ali daš meni jedno?», prosi ga žena, ki je bila sama Mati božja.

Mladenič jej reče: «Zakaj bi pa ne dal! Saj bom imel še vedno toliko, kolikor moj starejši brat», in jej dá jedno smokvo.

Zdaj mu reče Mati božja: «Kaj naj pa jaz tebi dam?»

Mladenič jej reče: «Kaj mi neki daste? Tako piščal mi dajte, da bo moralo vse plesati, kader bom piskal nanjo.»*)

Mati božja mu dá piščal in na to gresta vsak svojo pot.

*) Glej tudi pravljico „Kurent“ v 29. snopiču „Slov. knjiž.“ str. 49.

Za nekoliko časa se mu zopet prikaže Mati božja in ga ogovori: «Mladenič, kaj neseš?» Mladenič jej pové: «Smokve nesem, smokve!»

«Ali bi mi pa dal jedno?», zaprosi ga Mati božja.

«Zakaj pa ne? Saj bom imel še vedno toliko, kolikor moj najstarejši brat», reče jej mladenič in jej dá smokvo.

«Kaj naj pa jaz tebi dam?», vpraša ga Mati božja. «Ná, prt ti dam, na kateri pridejo vsakovrstne jedi, kakor ukažeš. Pa dobro ga shrani!»

Mladenič in Mati božja gresta vsak svojo pot; a Mati božja se mu zopet prikaže za nekoliko časa, toda mladenič je ne spozna, ker je bila drugače oblečena. Ko ga vpraša, kaj nese, pové jej mladenič, in ko jej dá smokvo, podari mu tako steklenico, v kateri je bila taka pijača, kakoršno bi si želel in velel.

Ko pride v mesto, vpije po ulicah: «Smokve, smokve!» In glej, prav tista gospa pogleda tudi zdaj skozi okno in mu jih veli prinesiti gori, kakor onima dvema. Ali zdaj mu ni dala lepega krožnika, ampak prav umazano skledo ter ga je vprašala, koliko zahteva zanje.

Mladenič jej odgovori: «Sto palic mi naložite! Pa počakajte, gospa! Ko sem šel mimo prve straže, ni me pustila naprej, dokler jej nisem obetal, da bodeva delila, kar skupim za smokve. Pri drugi straži se mi je godilo prav tako, dokler jej nisem obetal, da bom ž njo delil svojo polovico. S tretjo stražo sva

se pogodila, da bodeva delila četrtno. In tako jih ostane meni samo dvanajst palic». Gospa ukaže poklicati prvo stražo in jej naložiti petdeset palic; druga straža jih dobi petindvajset, tretja pa trinajst palic; tako jih ostane njemu samo dvanajst. Zdaj prosi gospo, naj ga izpusti, da bi prodal še teh dvanajst. Kmalu naleti na moža, ki trži s palicami. Tega vpraša: «Koliko velja jedna?»

Ta mu odgovori: «Trideset novcev».

«Hm! Za trideset novcev vam prodam dvanajst kraljevih palic», odgovori mu najmlajši sin in ga pelje k gospej, kjer je prodal smokve. Hitro jih naložijo trgovcu dvanajst palic, a po vrhu mora plačati še trideset novcev.

Na to reče gospod mladeniču: «Pojdi v moj hlev in izberi si tam izmed konj jednega, ki ti bo najljubši». Mladenič gre v hlev in privleče osla na dan. Gospod se mu čudi, zakaj je izbral osla, pa ne konja. Mladenič mu odgovori: «Jaz si ne upam brzdati takih konj, kakor so vaši; pa tudi sestri ne maram nanje, kajti padel bi ž njega in se lahko še ubil, ker nisem vaje jahati. Osel je krotkejši in pohlevnejši».

Mati je sina dolgo čakala, radovedna, kaj jej prinese. Ali kako se je namrdnila, ko je videla, da jaha sin na oslu. «Kaj si mi tega spaka pripravil k hiši!», kriči že od daleč nad sinom. «Še sami nimamo kaj jesti, pa bomo še osla redili! Čemu ti bo?»

Ko se jej sin vesel približa, vzame prt, razgrne ga in reče: «Zdajci pridi toliko polente na ta prt, da je bo jedenkrat naša mati sita!»

Ko vidi mati na prtju dobro zabeljeno polento, ne začudi se malo, a črhiti si vendar ne upa besedice; misel pa jo obide, da je sin čarovnik. Sin ugane materine misli ter jo tolaži in pové vse od kraja do konca. Ko se mati najé polente, potegne iz malhe steklenico in reče: «V tej steklenici bodi najboljša voda, da se je naša mati napije!» Kakor je rekel, tako je bilo.

Zdaj ni bilo več siromaštva v hiši; vsega so imeli dovolj. Česar si je kdo želel, to je jedel, to je pil. Boljše se jim ni moglo goditi.

No, najmlajšemu sinu se kmalu zdi življenje pusto v domači hiši; zato se poslovi od matere in bratov ter gre po svetu. Najprej potuje po velikem gozdu. Za nekaj dnij ugleda velik grad. Toliko da ga ugleda, že čuti, da ga vleče graščakinja náse; ondi ga zapre v hram, kjer je imela že več sestradanih ljudij zaprtih. Novi jetnik jih vpraša, zakaj se držé tako žalostno. Ti mu povedó, da morajo trpeti veliko lakoto in žejo, ker dobé na dan le po košček kruha in malo vode. Zraven tega se bojé še smrti; kajti graščakinja je vsakega potegnila náse, ki je zašel preblizu njenega gradú, pahnila v ječo in naposled pojedla. Novi jetnik ukaže hitro na prt jedil, kakoršnih je kdo želel, da se nasitijo. Ko so bili siti, rekó mu:

«Zdaj smo pa žejni. Še teže je trpeti žejo nego lakoto». Na to jim podá steklenico in reče, da je v njej pijača, kakeršno si kdo želi. Vsi se napijejo.

Ker so bili siti in nekateri tudi pijani, začeli so rogoviliti, upiti, plesati in druge nerodne burke uganjati. Ko zasliši graščakinja ta ropot in šum, gre k jetnikom in jih vpraša, kaj da je. Ti jej povedó, da jim je dal novi jetnik jesti in piti. «Zdaj pa le pojdi z menoj!», veli mu graščakinja. «Te bom že jaz učila, druge nasititi in upijaniti. Mislila sem, da prideš med zadnjimi na vrsto; pa si prvi».

Žena ga pelje v neko sobo, ki je bila povsem podobna mesnici. Tu hoče odpreti neka vratca v zid. Mladenič se pa takoj zavé, kje da je; zató vzame iz žepa piščal, zapiska na-njo, žena pa jame plesati. Mladenič piska, piska, da naposled graščakinja že opleta iz kota v kot; kar zadene z glavo ob zid in se zvali mrtva na tla. Zdaj stopi mladenič k njej, pobere jej ključe in oprostí vse jetnike. Ko jih še dobro nasiti in napoji, razidejo se vsak po svojem potu.

Na potu pride mladenič k znamenju, posvečenemu Mariji Devici. Tu poklekne, moli in zahvali Marijo Devico za srečno otetje. Ko vstane, pregleda znamenje in kar je okoli njega. A glej! Za znamenjem leži meč z napisom: «Česar se kdo dotakne s tem mečem, vse mora pasti». Vesel opaše meč in potuje na svojem oslu dalje.

Ko pride na velik pašnik, najde tu starega kraljevega ovčarja. Tega vpraša, ali ima njegov gospod katero prazno službo. Ovčar mu odgovori: «Zdaj nima nobene; pa jaz se ti rad umaknem, ker sem prestar, da bi mogel še dalje pasti ovce. Do večera ostani pri meni, da te bom mogel drevi priporočiti Njega Veličanstvu».

Ko priženeta zvečer ovce domov, gre stari ovčar h kralju in mu naznani, da išče neki mladenič službe, ter prosi kralja, naj mu dá službo ovčarja, ker sam ne more več pasti ovac. Ko pokaže ovčar mladeniča, reče mu kralj: «Vsako jutro ti odnese zmaj jedno ovco. Pa nič se ne boj; zaradi tega ti bom prav tako naklonjen».

Ko žene mladenič drugo jutro ovce na pašo, pride iz jame jednoglav zmaj in reče ovčarju: «Jedna bo moja!» — «Nobena ne!», odgovori ovčar ter žene ovce dalje. Ovce so mu stopale prav po vojaško, ker je razumela vsaka živa stvar glas njegove piščali. Drugo jutro se zopet prikaže zmaj, pa z dvema glavama, in reče: «Jedna bo moja!» Ovčar mu odgovori odločno: «Že včeraj sem ti rekel, da nobena ne!» ter žene svoje ovce dalje; zmaj se umakne v svojo votlino.

Kralju se je zdelo že prvi dan čudno, da je prignal ovčar vse ovce domov; drugi dan se pa ni mogel več ustavljati radovednosti; zato je vprašal ovčarja: «Kako je to, da ne vzame tebi zmaj nobene

ovce?» Ovčar mu ponižno odgovori: «Ne sme, ker sem mu ostro prepovedal».

Ko žene tretji dan ovce past, pričakuje ga zmaj že s tremi glavami ter mu jezno reče: «Jedna bo moja!» — «Pa prav nobena ne!», odgovori mu ovčar osorno. Na to se bliža zmaj ovčarju; ta zgrabi svoj meč ter udari po zmaju, da mu odseče dve glavi. Zdaj stoji pred ovčarjem krasen mladenič namesto grdega zmaja ter izpregovori: «Ker si me otel, pojdi z menoj, da poplačam tvojo srčnost».

In mladenič ga pelje v zmajevo votlino. Ko hodita nekoliko časa po jami, tedaj je vedno svetlejša. Zdajci prideta na srebrn vrt, kjer se je pasel srebrn konj, ki je imel na sebi srebrno sedlo in na sedlu srebrno možko obleko. S srebrnega vrta prideta na zlat vrt, kjer se je pasel zlat konj, ki je imel na sebi zlato sedlo in na zlatem sedlu zlato možko obleko. Z zlatega vrta prideta v demantov vrt, kjer se je pasel demantov konj, ki je imel na sebi demantovo sedlo in na demantovem sedlu demantovo možko obleko.*) Lepi mladenič pravi: «Vse to dam tebi, ker si me rešil zmajeve podobe»; pelje ga iz jame in na to se poslovita.

Ovčar žene vesel svojo čedo na pašo; od tu se zopet vrne v jamo in po jami na srebrn vrt. Tu

*) Tudi v prejšnji pravljici igrajo čarodejno ulogo trije taki konji. Sploh nahajamo tako stopnjevanje kot značilo lepote in bogastva v mnogih naših pravljicah. — U r e d n.

zasede srebrnega konja in jaha v srebrni obleki mimo kraljeve palače. Kraljičina je ravno slonela na oknu in gledala na ulico, ko je jahal mladi ovčar mimo. Še dolgo je gledala za prekrasnim jezdecem in potem povedala očetu, da je jezdil mimo njenega okna krasen jezdec na srebrnem konju ves v srebrni obleki. Ker se ta kraljičina ni hotela možititi, vprašal jo je kralj, ali bi hotela vzeti tega jezdeca. Ona prikima. Zdaj naznani oče po mestu: «Komur vrže moja hči venec na sabljo, tega vzame za moža».

Drugo jutro je jezdilo mnogo lepo opravljenih mladeničev mimo kraljičinega okna; ali nihče ni bil takó srečen. Zadnji pride ovčar na zlatem konju v zlati obleki. Kraljičina mu vrže venec na meč; a ta ga jej vrže nazaj in jezdi dalje. Tretje jutro ukaže kralj, naj se razporedi vojska po vseh ulicah, da ujame lepega jezdeca, ko bo jahal mimo kraljeve palače. Ali ovčar je tako hitro jezdil na demantovem konju v demantovi obleki, da je z dvema skokoma premeril vso ulico: z jednim je skočil prav pred kraljičino okno, kjer mu je priletel venec na meč, a mladenič ga je vrgel nazaj v okno; od tu pa je skočil na drugi konec. Nihče ga ni mogel ujeti, le jeden častnikov ga je nekoliko vsekali v mezinec. Kraljičina je bila silno žalostna, ker je ni hotel krasni mladenič.

Naslednji dan napravi kralj velike gosti, da bi privabil lepega jezdeca. A zastonj so čakali! Ker je pa imel kralj premalo služabnikov, moral je tudi ovčar

streči. Nosil je na mizo. Ali vedel je pred vsakogar deti pravi kos. Temu so se čudili. Ko pride do kralja, opazi ta, da ima ovčar krvav mezinec, in mu reče: «Ali si se vrezal v mezinec, ker ti krvavi? Moraš ga obvezati». Ovčar mu neustrašeno odgovori: «Nisem se vrezal ne! Tisti častnik me je včeraj dregnil s sabljo v mezinec, ko sem jahal mimo okna».

Zdaj je kralj izvedel, kdo je bil oni jezdec. Kmalu je bila poroka in take gosti, da so še meni dali iz naprstnika jesti in iz rešeta piti, da imam še zdaj mokre ustnice.*)

3. Sto zajcev.

(Temljine).

Neki kralj je imel poleg drugih obilnostij tudi sto zajcev, za katere je imel posebnega pastirja. Gorje pa pastirju, ki bi bil izgubil katerega zajca! Kdor ni prignal vseh sto zajcev domov, njemu so odsekali glavo.

Pod tistim kraljem je živel mož, ki je imel tri sine. Ker kralj ravno ni imel zajčjega pastirja, zato je ponudil oče najstarejšega sina kralju za pastirja. Kralj mu obljubi lepo plačilo, ako jih bo pasel leto dnij; pa mu tudi zapretí, da izgubi glavo, če izgubi le jed-

*) Takó ali podobno so pogosto skleпали pravljicarji svoje pripovedovanje. Glej „Slov. knjižnica“ snop. 29. str. 33. in 47. — U r e d n.

nega zajca. Toliko, da prižene najstarejši sin zajce na pašo, že se mu razkropé na vse strani. Ko pride zvečer domov brez zajcev, odsekajo mu glavo.

Zdaj pošlje oče kralju drugega sina, da bi pasel sto zajcev. Ko se napoti h kralju, sreča ženo, ki ga vpraša: «Mladenič, kam greš?»

«E, kaj tebe to briga! Naj grem, kamor hočem!», odvrne jej mladenič prevzetno.

Žena mu žalostno odgovori: «Ker mi nisi hotel povedati, kam greš, tudi ti ničesar ne opraviš». In šla je svojo pot.

Tudi drugi sin je izgubil takoj prvi dan vse zajce in zvečer so mu odsekali glavo.

Zdaj pošlje oče še tretjega sina, toda jako žalostnega srca. Ko je najmlajši sin na poti h kralju, sreča ga ubožna ženica in ga vpraša: «Mladenič, kam greš?»

Mladenič jej pové vse, kaj se je zgodilo ž njegovima bratoma, in pristavi žalostno: «Kjer sta umrla oba brata, tam naj umrjem tudi jaz!»

Ženica, ki je bila sama Mati božja, ga potolaži, rekoč: «Nič se ne boj! Ker si se tako ponižal, da si mi razodel svoj namen, zató ti tudi pojde vse po sreči. Tudi tvoja brata bi lahko bila srečna, ako bi ne bila tako prevzetna. Na: to piščal ti dam, s katero lahko skličeš zajce, če bi se tudi razkropili na vse vetrove». Na to Marija blagoslovi mladeniča in se posloví.

Ko pride najmlajši sin pred kralja, vsprejme ga ta prijazno in mu reče: «Če bodeš pasel mójih sto

zajcev leto in dan in jih srečno varoval, dobiš mojo hčer za ženo. Glej pa, da ne izgubiš katerega, sicer izgubiš glavo».

Ko je prignal prvi dan zajce na pašo, hitro so se mu razkropili na vse kraje; sam pa je molil in izrezaval svete podobe, kakeršnih se je učil doma. Ko se približa večer, zapiska na piščal, katero mu je dala Mati božja. Kakor bi trenil, skupaj so vsi zajci. Pastir prižene vesel vseh sto zajcev domov. In tako je bilo dan za dnevom, dokler ni minilo deset mesecev.

Zdaj se je kralj zbal, da bo moral dati zajčjemu p stirju hčer za ženo; zato je premišljeval, kako bi prevaril zajčjega pastirja, da bi mu ne bilo treba dati hčere. Takoj drugo jutro pošlje jednega svojih služabnikov k zajčjemu pastirju vprašat, ali proda zajca. Zajčji pastir pravi: «Pet cekinov sem in zajec bo vaš!» Služabnik mu našteje pet cekinov in odnese zajca. Pod večer zapiska pastir na Marijino piščal in vseh sto zajcev priteče k njemu. Tudi tisti zajec pride, katerega je prodal služabniku, ker mu je ušel, ko je zaslišal piščal svojega pastirja. Drugo jutro pošlje kralj drugega služabnika k zajčjemu pastirju, ali bi ne prodal zajca. Pastir zahteva deset cekinov za zajca, ki pa zopet uide služabniku, ko zasliši znani glas piščali. Na to pošlje kralj prvega svojih služabnikov k pastirju, da kupi od njega zajca. Služabnik je moral dati za zajca petnajst cekinov; pa zajec mu je ušel prav takrat ko ga je imel prinesti domov.

Kralja je bolj in bolj skrbelo, da bo moral dati hčer zajčjemu pastirju; zato je tudi čedalje bolj pre-mišljeval, kako bi prevaril pastirja. Zdaj pošlje svojo hčer k pastirju kupovat zajca; toda pošteti je morala celih sto goldinarjev za zajca. Dasi ga je dobro zvezala in zavila v prepasnik, jej je vendar vse raztrgal in utekel, ko je zaslišal piščal, in pritekel k svojemu pastirju.

Prišel je zadnji dan službe zajčjega pastirja. Zdaj se kralj sam napravi in gre k pastirju kupovat zajca. Zajčji pastir mu pokaže starega že na pol mrtvega konja in mu reče, da mora tega konja po hribu navzgor z nosom potiskati, ako si hoče zaslužiti zajca. Kralj se upira z nosom v konja in ga potiska navzgor; ali konj je vedno le na mestu. Ko sprevidi pastir, da se kralj zastonj trudi in upira, reče mu, da je že zaslužil zajca, četudi ni spravil konja na hrib. Ali kralj še ne pride do pol pota, ko zasliši zajčjega pastirja piščal; zajec mu smukne iz rok in teče k svojemu pastirju.

Zdaj je kralj spoznal, da ni drugače, nego dati zajčjemu pastirju hčer za ženo. Zato napravi drugi dan velike gosti ter povabi tudi zajčjega pastirja v gosti. Vse je napivalo in nazdravljalo zajčjemu pastirju tako, da je bil sam kralj nevoljen. Na to reče zajčjemu pastirju: «Ako hočeš dobiti mojo hčer za ženo, moraš napolniti vrečo samih resnic».

Pastir se malo zamisli in začne: «Ali mi niste poslali služabnika, kateri mi je dal za zajca pet ce-kinov; a zajec mu je zopet ušel?»

«Res je bilo tako!», pritrdi kralj.

Zajčji pastir vzame vrečo, jo odveže in reče: «Jedno resnico že imam; smuk v vrečo!» — Zdaj zopet vpraša: «Ali niste poslali k meni drugega služabnika, kateri je kupil od mene zajca za deset cekinov; pa zajec mu je utekel?»

«Res je tudi to!», reče mu kralj.

Pastir je imel že dve resnici v vreči. Dejal je dalje: «Ali niste poslali k meni svojega tretjega služabnika, kateremu sem prodal zajca za petnajst cekinov, pa zajec je ušel tudi temu služabniku?»

«Res je!», pravi kralj; «le zaveži jo v vrečo!»

Pastir zopet vpraša: «Ali niste poslali svoje hčere k meni na pašo, da bi kupila od mene zajca, in dala je zanj sto goldinarjev; pa zajec jej je ušel?»

«Tudi to je res!», pravi kralj.

Pastir je imel že štiri resnice v vreči in je rekel: «Ali niste prišli sami k meni zajce kupovat in ste morali namesto denarjev pošteti z nosom»

«Dovolj, dovolj! Vreča je že polna resnic!», pristriže mu kralj besedo, da bi gostje ne zvedeli, da je moral z nosom starega konja potiskati v hrib. Na to je dal zajčjemu pastirju hčer za ženo in zraven še mnogo cekinov.*)

*1) Isto pravljico je naš urednik napisal v Kobaridu, ali kobariška je še bolj zapletena in — opolzka. U r e d n.

4. U s k o k.

(Temljine).

Neki vojak je ostal čez uro zunaj; bil je pri domačih fantih, ki so bili prav vesele in dobre volje. Ko je prišel v vojašnico, spalo je že vse. Ker ni mogel zaspati, začno mu rojiti po glavi misli o prostosti. Zeló premišljuje, kako bi pobegnil. Priliko je imel lepo, ker so vsi spali; zato je zlezel skozi okno ter splezal po zidu na tla, odtod pa pobegnil v gozd, ker ga ni opazila nobena straža.

Drugo jutro pride iz gozda in ugleda mrtvega konja, okoli katerega so letali orel, medved, pes in mravlja ter se prepirali, kako bi si razdelili konja. Ko ugledajo te živali vojaka, zaprosijo ga, da bi jim razdelil konja. Vojak vzame sabljo iz nožnic, odseče konju glavo in jo dá mravlji, rekoč: «Ná, ti mravlja, glavo, ker rada obiraš le kake luknje!» Potem odseče noge, vrže jih psu, rekoč: «Ná, ti pes, pa noge, ker ti rad grizeš le kakšne kosti!» Na to prereže konju trebuh, vzame ven čeva in jih dá orlu, rekoč: «Ti orel, ná čeva in želodec, ker nimaš zob! To najlaže použiješ». Ostanek dá pa medvedu, ker le-ta ni rad z malim zadovoljen.

Zdaj mu rekó živali: «Kaj pa mi tebi damo, ker si nam tako lepo razdelil, da je vsak zadovoljen s svojim deležem?»

«E, kaj mi neki daste za to!», odgovori jim vojak: «Saj pa tudi ničesar nimate, da bi mi mogle dati».

Zdaj odtrga mravlja jedno nogo in mu jo dá, rekoč: «Ná to nogo! Kader jo deneš v usta, boš tak, kakor mravlja». Potem odtrga pes pet dlak iz repa, jih dá vojaku in reče: «Ná, shrani teh pet dlak! Kader jih deneš v usta, boš tekal in sledil, kakor pes». Na to odtrga orel pero iz perutnice, je dá vojaku in reče: «Ná to pero! Kader je deneš v usta, spustiš se lahko v višine, kakor orel». Zdaj pa izpuli še medved pet dlak na temenu ter jih dá vojaku, rekoč: «Ná teh pet dlak! Kader jih deneš v usta, boš za jednega moža močnejši nego medved, ker boš imel svojo in medvedjo moč». Vojak zahvali živali za darila, shrani jih skrbno ter se poslovil.

Ves ljubi dan se potika in skriva po gozdu; vedno pa ima mravljinu nogo v roki zaradi nevarnostij, ki mu preté. Pod večer se vendar približa neki krčmi, kamor tudi vstopi. Ko povečerja, plača ter se odpravlja na odhod. V tej krčmi je prenočeval tudi neki voznik in ta ga vpraša: «Brez zamere, prijatelj! Kam pa greste že tako poznó?»

Vojak mu pové: «Še nocoj mislim priti v mesto».

Voznik mu reče: «Tukaj, tukaj prenočite; jutri se lahko popeljete z menoj, ker sem namenjen tudi jaz tja». — Vojak omahuje nekoliko časa; ali naposled vendar sklene, prenočiti v krčmi.

Drugo jutro se odpeljeta v veliko mesto. Ko prideta v mesto, vidita, da so razobešene po hišah črne zastave. Ugibata, kaj neki to pomeni; ali prava jima ne pride na um. Šele ljudje jima povedó, da je zmaj zgrabil kraljevo hčer in jo odnesel pod stekleno goro. Vojak se ponudi kralju, da hoče poskušati hčer rešiti. Kralj mu obljubi hčer za ženo in po smrti tudi kraljestvo, če mu otme hčer. Kdor pa hoče hčer rešiti, mora iti čez rdeče morje.

Ko pride vojak iz mesta, dene pasje dlake v usta ter išče poti, po kateri je zmaj odnesel kraljevo hčer. Ko jo najde, sledi jo do rdečega morja. Od tu vidi visok zid na drugem bregu morja. Zdaj vzame pasje dlake iz ust in dene orlovo pero v usta. Toliko da čuti orlovo pero v ustih, izpremeni se v orla ter odleti čez morje na oni visoki zid. Z zida ugleda veliko košato lipo in pod lipo zmajev grad. Hitro se spusti na lipo in išče kraljičino okno. Ko je opazi, vzame orlovo pero iz ust in dene v usta mravljinino nogo.

Kot mravlja spleza po lipi na tla, od tu pa v okno kraljičine sobe. Tu jame prositi, naj mu odpre. Kraljičina se ozira in se čudi, ko sliši glas, človeka pa ne vidi. Zdaj odpre okno in mravlja zleze hitro v sobo, vzame mravljinino nogo iz ust in pred kraljičino stoji vojak. Kraljičina se močno zavzame in opominja vojaka, naj se hitro spravi odtod, da ga zmaj ne raztrga, če ga dobi. Vojak se pa ne zmeni za njene opomine, ampak jo vpraša, ali jo je mogoče rešiti.

Kraljičina mu odgovori: «Dà, mogoče me je rešiti! Na stekleni gori raste mecesen; na tem mecesnu je vranje gnezdo in v gnezdu ključ, s katerim se odpre kapelica, ki je blizu tega mecesna. V tisti kapelici je medved. Ako umoriš medveda, skoči iz njega zajec, iz umorjenega zajca zleti pa golob in v tem golobu je jajce, katero se mora deti zmaju na glavo, da pogine. Kader kdo premaga katero teh zaprek, vselej izgubi zmaj na svoji moči».

Zmaj je kmalu zavohal krst v gradu; razsajal je bolj in bolj. Kraljičina hiti praviti vojaku, ker se je bala, da bi zmaj prej ne prihrumel v sobo, nego bi ona vojaka poučila, kako jo je mogoče rešiti.

Vojak zopet dene mravljinno nogo v usta, in kraljičina postavi mravljo pred okno ter hitro okno zapré. Mravlja zleze po zidu na tla in odtod na lipo. Tu vzame mravljinno nogo iz ust, dene orlovo pero v usta ter zleti na stekleno goro.

Kmalu najde mecesen, na katerem je vranje gnezdo; iz gnezda vzame ključ in se spusti pred kapelico. Zdaj vzame orlovo pero iz ust in dene v usta medvedje dlake, da je za jednega moža močnejši, nego drugi medvedje. Na to vzame ključ, odpre kapelico, gre k medvedu in medveda se sprimeta. Vname se ljut boj; naposled vendar vojak srečno premaga medveda in ga umori. Ko mu prepara trebuh, skoči zajec iz medveda in uide, kar vojaka zeló ujezi. Hitro vzame medvedje dlake iz ust in vtakne v usta pasje dlake.

Zdaj poišče sled za zajcem, teče po sledu za njim, dokler ga ne ujame. Ko ga ujame, ga raztrže in iz zajca zleti golob. Ko nadomesti pasje dlake z orlovim peresom, spusti se za golobom. Naposled ujame tudi tega, trešči ga ob tla, da izleti iz njega jajce. To pobere in je nese v zmajev grad.

Zmaj je bil res jako opešal; še hoditi ni mogel več, ker je vselej izgubil nekoliko moči, kadar je vojak premagal katero zapreko. S kraljičino sta šla k zmaju ter mu zmastila jajce na glavi. Zmaj se ni mogel braniti, ker je preveč opešal; zato je moral poginiti.

Vojak privede srečno kraljičino na očetov dom in kralj mu jo dá za ženo, po kraljevi smrti pa je dobil še kraljestvo.

5. Čudodelni prt.

(Kobarid).

Neki oče je imel tri sine. Bil je velik revež; živiti so se morali le ob tem, kar so si prislužili. Zdajci zbolijo oče na smrt. «Ničesar vam nimam zapustiti, razven te uborne kočice. Molite in Boga prosite; on vam že dá za potrebo». Te besede so bile zadnje iz njegovih ust in oče je za zmirom zatisnil oči. Sinovi ga pokopljejo in gredo po svetu sreče iskat.

Prvi dan najdejo velik kup denarja. «Kaj bomo dalje hodili in po svetu blodili!», pravi starejši brat.

«Tu napolnimo svoje vreče; vsi imamo dovolj. Če nam poide, pojdemo pa še po svetu sreče iskat». In starejši brat napolni svojo vrečo ter se vrne domov, kupi lepo hišo, odpre krčmo in se vrhu tega še bogato oženi.. — Mlajša brata pa gresta dalje. Drugi dan najdeta zopet velik kup denarja. Srednji brat pravi: «Čemu bi hodila dalje! Tu napolniva svoji vreči, pa se vrniva domov. Denar ne leži za vsakim grmom». In srednji brat napolni svojo vrečo ter se vrne domov. Tu kupi lepo hišo, odpre krčmo in se bogato oženi.

Mlajši brat gre pa le dalje sreče iskat. Še tistega dne sreča lepo oblečenega gospoda. Gospod ga vpraša: «Kam se ti tako mudi?»

«Sreče iskat!», odgovori mladenič srčno.

Gospod ga dalje izprašuje: «Kakšno srečo bi imel ti najrajše?»

Mladenič mu reče: «Najrajše bi imel takšen prt, na katerem bi bile vsakeršne jedi in pijače, kader bi nanj potrkal».

«Imej, česar želiš!», reče mu gospod, dá mu prt in izgine.

Mladenič se zelo razveseli prta; a hoče se tudi takoj prepričati, ali res kaj velja. Razgrne ga po travi in potrka nanj. V tem hipu je na prtju vse polno najboljših jedij in pijač v zlatih posodah. Ko se dobro okreпча, ne vrne se domov, ampak nameni se daleč

po svetu. Videl je lepa mesta, rodovitne dežele in druge znamenitosti.

Ko potuje nekaj po velikem in samotnem gozdu, sreča vojaka, ki komaj hodi. Mladenič ga veselo ogori: «Kaj se držiš tako kisko, kakor bi bob pekel! Vesel bodi, saj si še mlad in poleg tega vojak».

Vojak mu odgovori: «Kako bom vesel, ker sem lačen, da se skozi mene vidi».

Mladenič mu veli: «Vsediva se, da se okrepčava, če si res lačen». Oba sedeta in mladenič razgrne prt ter potrka nanj. Veselja se zablisne vojaku oko, ko ugleda na prt najboljših jedij in pijač v zlatih posodah. Ni mu bilo treba dvakrat veleti, naj prigrizne in pije.

Ko potolaži vojak prazni svoj želodec, vpraša mladeniča: «Kje si dobil to?»

Mladenič mu pové, kako je iskal z bratoma sreče in jo tudi našel.

«Tudi meni je dal neki gospod veliko srečo», reče vojak. «Dal mi je tako mošnjo, iz katere pride toliko vojakov, kolikor ukažem, če jo odprem».

Mladenič mu reče: «To je tudi lepa sreča, ki je ne prodaja vsak krošnjar. Menjajva, ako ti je ljubo!»

«Zakaj ne», odgovori mu vojak. «Čemu mi bodo vojaki, ako imam prazen želodec. Le menjajva!»

Ko se do dobra okrepčata, menjata si vsak svojo srečo ter gresta vsaksebi. Pa nista še bila daleč vsaksebi, ko odpre mladenič svojo mošnjo ter ukaže,

naj pride četa vojakov iz nje, da napadejo vojaka in mu vzamejo prt. Vojaki hitro storé, kar jim je ukazal novi gospodar. Zdaj ima mladenič oboje, prt in mošnjo; zato se napoti domov.

Ko izve srednji brat, da je mlajši doma, ga povabi na kosilo. Isto stori tudi starejši brat. Zdaj se spodobi tudi mlajšemu, da povabi svoja brata na kosilo. To je tudi storil. Starejša brata sicer nista tega zahtevala in tudi ne pričakovala, ker sta mislila, da je brat brez uspeha iskal sreče po svetu in ju ne more z ničemer pogostiti, ker je oblečen tako ubožno. Ali radovedna sta bila vendar, s čim ju pogosti. — Napovedani dan prideta v borno rojstveno kočo, kjer je stanoval mlajši brat. Mlajši brat ju prijazno vsprejme in se ž njima pogovarja. Bilo je že proti poldnevu, ko še ognja ni zanetil. Temu se brata čudita in se skrivaj jezita, mislé, da se brat le šali ž njima. Mlajši brat opazi njiju nevoljo; zato jima reče: «Nič se ne jezita; kosilo bo že pripravljeno o pravem času». Ko odzvoni poldan, vzame prt iz postavca, ga razgrne po mizi in potrka nanj. Bratoma veli prisesti k mizi. Na prtju so najokusnejše jedi in pijače v zlatih posodah. Brata se ne moreta temu dovolj načuditi in prehvaliti bratove sreče. Ko se poživé z jedmi, kakeršnih še nista jedla starejša, in napijó vina, kakeršnega še nista pila, pelje ju na bližnji hribec ter jima reče: «Vidva še nista videla vsega, kar imam. Zdaj vama pokažem še jedno». Na to vzame vrečo, odpre

jo in veli: Iz te mošnje pridi toliko vojakov, da se napolni vsa dolina, ki se razprostira pred nami». In bilo je toliko lepo oblečenih vojakov, da je vse mrgolelo. Ko jim veli iti zopet v mošnjo, slušajo ga pohlevno. Brata sta kar strmela. Kaj takšnega nista še nikoli videla, niti slišala o tem.

O vreči izvé tudi sam cesar. Pokliče ga pred se. Ko pride mlajši brat pred cesarja, zahteva tisti prt in mošnjo od njega. Mladenič mu odgovori: «Čemu bosta vam prt in mošnja? Saj imate vojakov, kolikor hočete! Jesti in piti imate tudi dovolj». Ničesar mu neče dati, ker se ga tudi nič ne boji. Dolgo se pričkata. Naposled mu napové cesar vojsko.

Cesar skliče vse svoje vojake pod orožje ter pelje celo vojsko proti jednemn samemu mladeniču. A ta se še zmeni ne za vse cesarske vojske. Ko razvrsti cesar svojo vojsko in ji ukaže, kar je potrebno, gre na hribček gledat, kako njegova vojska potepta sovražnika. Ali ta pot se je močno prevaril. Tudi mladenič pride s svojo vojsko na isti hribček kakor cesar. Vpričo cesarja odpre vrečo in reče: «Jaz ukažem, naj pride iz te vreče toliko vojakov, da oklenejo in polové vso cesarsko vojsko!» Kakor veli, tako se tudi zgodi. Zdaj spozna cesar, da mu ne more ničesar; zato se pogodi ž njim: dá mu hčer za ženo in zraven dobi še kraljestvo po kraljevi smrti.

Tako je bil najmlajši brat najbogatejši, najmočnejši in najsrečnejši svojih bratov, vendar ni nikoli pozabil Boga.

→»»» 6. Jež. «««←

(Temljine.)

Neka uboga kmetica je imela prav mnogo otrok. Nekega dne pride k njej berač — bil je sam Jezus — in jej reče: «Vi imate pa mnogo otrok». Ko so se igrali na travniku, bili so skoraj vsi jednaki. Žena mu odgovori: «Dà, mnogo je teh ježev». Prigodi se pa, da je mati povila čez noč, pa ne sina, ampak ježa. Ko je bilo ježu dve leti, ogovoril je mater: «Mati, dajte mi od vsake živine par za doto!» Mati mu dá kravo in junca, kobilo in žrebca, ovco in ovna, kozo in kozla. Jež žene vse te živali na pašo, pa tako daleč, da ne pridejo do nobene druge živine. Tukaj jih je pasel že več let. Živina se mu je prav zelo namnožila, ker ni prodajal ne žrebet ne telet, ne jagnjet ne kozličev. Nazadnje je imel veliko čedo vsake živine.

Nekega dne pridejo trije kupci na njegov pašnik. Jež jih ogovori: «Kaj bi radi?» «Pot nam pokaži!» prosijo ga trgovci.

Jež jih vpraša: «Ali imate katero hčer?»

Kupci mu odgovoré: «Vsak po jedno».

Na to jim reče jež: «Jaz vas rešim, če mi obljubite, da mi daste svoje hčere».

Trgovci mu rekó: «Damo ti jih».

«Dajte mi pisano!», pravi na to jež.

Možje mu zapišejo, da mu jih ne dajo, misleči, da jež ne zna brati. Jež pregleda lističe in vidi, da je zapisano na vsakem: «Jaz ne dam svoje hčere ježu». Zato vrže listke pred nje in teče pod korenino ležat. Možje se pogledajo; na to gredo ježa prosit, da bi jih privedel iz tega kraja. Jež jim pa niti ne odgovori, ampak dela se, kakor bi jih ne slišal. Zdaj možje zapišejo vsak na svoj listek, da mu dadó hčere za ženo. Ko prebere jež listke, shrani jih ter kobaca pred kupci, da ga komaj dohajajo, dokler ne pridejo na veliko cesto. Tu krene jež zopet k svoji živini, kupci pa po cesti dalje.

Jež pase svojo živino do dvajsetega leta. Po dvajsetem letu jo žene domov. Mati njegova se ne začudi malo, ko vidi svojega sina ježa, ki žene toliko živine; komaj je spravil svoja živinčeta v hlev. Na to gre jež k materi in pravi: «Mati, ali imate katerega petelina?»

«Šele prav velikega imam», odgovori mu mati.

Jež pravi zdaj: «Dajte ga meni, da pojdem snubit!»

Mati mu dá petelina in jež jezdi na njem h kupcem. Ko pride do hiše prvega kupca, ugleda ga kupec že od daleč na petelinu in reče hčeri: «Snubič gre po te». Hči zajoka in prosi očeta, naj jo odkupi. Jež pa neče ničesa vedeti o odkupilu, ampak zahteva hčer. Naposled ga oče vendar pregovori, da vsprejme

tisoč goldinarjev. Zdaj gre jež k drugemu kupcu. Tudi tega kupca hčer oprostí za tisoč goldinarjev, misleč, saj tretja mi ne uide, več nego jedne pa ne smem imeti. Dva tisoč goldinarjev je pa le dobro imeti.

Na to jezdi jež k tretjemu kupcu. Naravnost v hišo gre ter zahteva hčer. Dasi se ga hči brani, mora ga vendar vzeti. Ko ju duhovnik poroča, podá nevesta ježu drobno ročico, jež pa iztegne svojo tačico. Na piru je zlezal pod klop, in kader je hotel kdo ž njim govoriti, pritekkel je izpod klopi, konec pogovora pa zopet pod klop.

Ko se je nevesta naposled odpravljala spat, reče jej jež: «Še mene nesi spat!» Ko ga žalostna prinese v spalnico, reče jej jež: «Pojdi po kuhalnico!» In žena prinese kuhalnico, jež pa jej pravi: «Udari me trikrat s kuhalnico, kolikor me moreš!» Žena udari ježa s kuhalnico, kolikor more; potem pravi žena: «Jaz te ne bom več, ker te bo preveč bolelo». — «Nič se ne boj!», pravi jež. «Ti me udari, kakor sem ti rekel». Žena zopet udari, kar more, da se prav strese, misleč, da ga je ubila. Tretjič se še bolj brani. No, jež jej reče, naj ga le udari, kar more, saj ne bo njo bolelo. Žena udari, kar more, in glej, iz ježa izkobaca prav lep mladenič. Ko sta to zvedeli hčeri prvih dveh kupcev, obesili sta se od žalosti.

7. Mrtvi godec.

(Temljine.)

Nekdaj sta bila dva brata godca. Godla sta tako lepo, da so vedeli daleč okoli za nju. Daleč okoli se ni vršila ne svatba ne veselica, da ne bi ju klicali gost. Ali prigodi se, da umrje starejši godec. Mlajši brat je močno žaloval po njem. Dokler sta oba godla, živela sta dobro in tudi mnogo zaslužila; zdaj pa ne bo več tako.

Kmalu po bratovi smrti ga pokličejo na prav imenitno svatovščino gost. Bil je v velikih skrbeh, ker se je bal, da ne bo mogel sam dobro gosti. Tisto jutro, ko bo imel iti gost, gre v cerkev molit, da bi dobro opravil svoje delo. Iz cerkve gredé obišče grob svojega brata. «Oj, bratec! Dokler sva bila oba, godilo se je nama dobro. Ne vem, kako bode pa zdaj, ko ni tebe več. Hudo se mi godi. Nocoj bom moral gosti imenitnim svatom. Skrbi me, kako bo. Ko bi bil ti še živ, bi me to nič ne skrbelo. Ko bi mi mogel kako pomagati!» Tako toži in vzdihuje brat na grobu svojega brata in tovariša. Ko odmoli Očenaš za mrtvega brata, vrne se žalosten domov. Ali toliko da zapre doma vrata za seboj, odpró se vrata zopet in v izbo stopi mrtvi godec, njegov brat.

«Kam pojdeva gost?», vpraša mrtvec brata. Brat mu odgovori: «Tu tja k neki hiši. Pa počakaj malo; pridem takoj».

Na to gre brat k duhovniku, da ga popraša, kaj mu je storiti. Duhovnik mu reče: «Kakor sta bila poprej, tako bodita tudi zdaj; če je godel on naprej, naj gode še zdaj. Le ugovarjati mu ne smeš. On ne bode nič jedel; zato ga tudi ne sili. Tudi ves denar shrani le ti». Ko pride domov, reče mu mrtvec: «Zdaj pa le pojdiva, če si opravil».

In brata sta šla gost svatom, ki so tako zeló plesali, da se jim je vrtelo v glavi. Svoje žive dni niso slišali tako lepo gosti. Mrtvec je godel naprej, živi pa čez. Govorila nista nič. Piti in jesti jima ni manjkalo; toda mrtvec ni pokusil ničesar. Brat ga pa tudi ni silil. Kar sta dobila denarja, shranil je vse le živi brat, ker je mrtvi tako hotel.

Ko konča svatba, gresta domov. Doma izpregovori mrtvec: «Poprej sem slušal jaz tebe, zdaj moraš pa ti mene». — Rad, prav rad ti storim, kar mi porečeš, ker si me rešil takih skrbij», odgovori mu brat. samo malo počakaj; pridem takoj». In brat gre zopet k duhovniku ter mu pové, česa hoče mrtvec od njega. Duhovnik mu reče: «Vse moraš storiti, kar zahteva od tebe. Poprej je slušal on tebe, zdaj moraš pa ti njega».

Ko se vrne godec domov, reče bratu, da je pripravljen. Mrtvec vstane in godca gresta na poko-

pališče. Grob se odpre in brata izgineta pod zemljo. Tu dá mrtvec bratu jesti in piti, kolikor hoče. V grobu sta ostala delj časa. Nekoč reče mrtvec bratu: «Počakaj malo; pridem takoj». Tako je rekel tudi živi brat, ko se je hodil posvetovat z duhovnikom; in zdaj mu je mrtvec vračal. V tem pa prinese neki mož breme sena in reče godcu: «Ali ni tukaj brata?» Godec mu odgovori: «Ne! Šel je, pa kmalu pride». — «Čakati pa ne utegnem», odgovori mož, zadene breme sena in odide. Kmalu na to pride drug mož, prinese koš prsti in vpraša godca: «Ali ni tu brata?» — «Ne! Šel je nekam; pa mora kmalu priti», odgovori godec. Mož mu reče: «Čakati pa ne utegnem», zadene prst in gre. Takoj na to pride še tretji mož, privede žensko pod pazduho in vpraša godca: «Ali ni tu brata?» Godec mu odgovori: «Ne! Šel je; pa mora vsak čas priti». — «Čakati pa ne utegnem», reče mož in odvede žensko.

Na to pride brat in vpraša godca: «Ali bi se rad vrnil na svet?» Brat mu odgovori: «Rad, če je božje pripuščenje. — Pa povej mi poprej, kdo so bili tisti, ki so povpraševali po tebi?» Mrtvec reče: «Tisti, ki je prinesel breme sena, mejil je s svojim travnikom na moj. S koso je večkrat mahnil po moji travi. Zdaj nosi seno za menoj, da bi mi je vrnil, pa mu ne morem pomagati. — Tisti, ki je imel koš prsti, mahnil je večkrat z rovnico v mojo njivo ter mi tako kradel prst. Zdaj nosi prst za menoj, pa mu

je ne morem vzeti. — Tisto žensko je pa Bog meni namenil. A prišel je tisti, ki jo je vodil pod pazduho in jo zgrajal. Zdaj hodi za menoj in mi jo ponuja, da bi poravnal krivico; pa jaz je ne morem vzeti».

Godec se vrne na svet. Potje so bili drugi, hiše druge, drugi ljudjé, vse je bilo drugo; ves svet se je izpremenil, odkar ga ni bilo na svetu. Povprašuje tu po tem, povprašuje tam po onem; ali nikdo mu ne vé odgovoriti, ker ne pozna nihče ljudij, po katerih povprašuje. Ljudjé gredó k duhovniku. Ta najde zapisano v starih bukvah, da se je izgubil pred veliko leti neki godec iz tega kraja doma. Duhovnik pokliče godca pred se, vzame neke bukve, začne brati in križe delati. Ko umolkne, udari godca z bukvami po glavi; godec se razsuje v prah in pepel, iz pepela pa izleti bel golobček*).

8. Železni mož.

(Kobarid.)

Ko obsluži neki vojak cesarja, poda se domov. Domov gredé zgreši pot in zaide v velik gozd, kjer ni bilo videti nobene hiše. Pod večer pride do velike razvaline nekega gradu. Obsluženec ne pomišlja dolgo,

*) Podobnih pravljic je še več v naših Soških planinah. Sicer je ta snov podlaga raznim pravljicam vseh evropskih narodov. — U r e d n.

ampak gre v grad, ker je spoznal, da nocoj ne dobi boljšega prenočišča. Po gradu pregleduje, če bi mogel kje iztakniti kakšen varen kotiček, kjer bi mirno zaspal. Ko pride v zadnjo sobo, dobi moža, ki je bil ves železen od glave do nog. Ta železni mož je sedel pri mizi in bral iz neke debele knjige; na mizi je pa gorela mala svečica. Železni mož pomigne vojaku, naj sede, sam pa bere le dalje. Ko se vojak naveliča sedeti, prosi moža, naj ga pelje spat, ker je truden. Železni mož vzame svečo in sveti vojaku. Pelje ga v jedno najspodnejših shramb, kjer so bili veliki kupi denarja. Ko mu pokaže železni mož posteljo, vzame vojak možu svečo iz rok. Na to mu reče železni mož: «Ker si me rešil, vzemi si denarja, kolikor hočeš. Povem pa ti, da jih je že mnogo zašlo sem v ta grad, a nikdo se še ni živ vrnil iz njega. Tudi ti bi bil moral tukaj poginiti, ako bi ne bil tako srčen, da si mi vzel svečico iz rok. S svojo srčnostjo si me rešil velikih muk. Svečico si pa obdrži, ker jo utegneš potrebovati». Na to izgine železni mož, vojak se pa vleže in spi mirno do belega dne. Zdaj si nabere denarja, kolikor ga more nesti, in zapusti grad.

V prvem mestu, v katero je prišel, si najame sobo, od katere je plačal vsako uro cekin. Ves se preobleče in živi kakor kakšen imeniten gospod. Ko mu je pogorela nekega večera vsa sveča, spomni se, da ima še sam majhno svečico, katero mu je dal železni mož. Poišče jo ter jo prižge. Kar nakrat stoji

pred njim železni mož in ga vpraša: «Princ! česa želiš?» Vojak malo pomisli, potem pa reče: «Ker sem princ, prinesi mi še princesinjo». Železni mož kmalu izpolni povelje svojemu gospodu. Prinese mu krasno princesinjo, ki je bila lepa, kakor mlada jutranja rosa. Na to zopet izgine železni mož. Ko je jel zor pokati, prižge svečico in veli nesti železnemu možu krasno princesinjo domov. Tako je vasoval princ-vojak večer za večerom cela dva meseca. Ko preteče drugi mesec, praša pravi princ svojo hčer, zakaj tako hira. Hči mu pove, da pride vsak večer železen mož po njo ter jo odnese k nekemu vojaku. Princ pa je bil moder mož; zato da svoji hčeri ta svet: «Ko pride drevi železni mož po te, vzemi kredo s seboj in naredi križ na vsakih vratih, skozi katera pojdeš». Hči res stori, kakor jej je oče svetoval. Ko so drugo jutro pregledovali, dobili so na vsakih vratih po več križev; zato tudi niso mogli najti pravih vrat. Drugi večer je dal princ svoji hčeri vrečo kaše in jej rekel: «Koderkoli pojdeš, potresaj to zrnje za seboj». Hči je res potresala kašo; ali drugo jutro je bila kaša raztresena po vseh ulicah. Ljudje so jo pobirali in mislili, da je čudež božji. No, vrat tudi zdaj niso dobili pravih. Tretji večer je dal princ svoje škornje, da bi jih pustila pred tistimi vrati, kjer stanuje vojak. Po mestu je pa naznanil, kedor dobi njegove škornje pred katerimi koli vrati, naj to njemu sporoči in on ga hoče obilno obdarovati. — Drugo jutro je vsak dobil pred svojimi

vrati škornje, podobne prinčevim. Zopet ni mogel najti pravih vrat. To je princa razkačilo. Ukazal je vsem hišnim gospodarjem, naj natanko naznanijo, kakšne najemnike imajo v svojih hišah. Zdaj pride vojak princu v pest. Princ ga da v železje ukovati in vreči v temno ječo, kjer naj pogine gladu.

Bilo je že pozno po noči. Vojak ni mogel zaspati. Spomni se sveče, katero hitro prižge v nadi, da mu tudi zdaj pomore železni mož iz te neprijetne temnice. Kakor hitro užge svečo, prikaže se mu železni mož ter ga vpraša: «Česa želiš, moj princ?» Vojak radostno vsklikne: «Saj vidiš, česa želim. Iz tega železja me reši in to ječo izpremeni v najlepši grad. Kmalu je vojak prost železja; na to udari železni mož na vsak vogel in mrgolelo je delavcev kakor listja in trave. V jedni noči izpremené ječo v lepši grad, nego ga je imel princ. Drugi dan se je vse čudilo krasnemu gradu.

Zdaj ukaže princ ubovega vojaka obesiti. Stal je že pod vislicami. Vse polno ljudstva se gnete okoli vislic, ker bi radi videli čarovnika, za kakeršnega je imelo vojaka. Vojak se zdaj obrne proti princu in mu reče: «Vsakemu je dovoljeno pred smrtjo še jedno željo povedati. Zato se tudi jaz drznem prositi, naj se mi dovoli še jedenkrat mojo pipo prižgati!» Princ mu dovoli. Ali vojak ne zažge pipe, ampak prižge svečico, katero je še vedno imel pri sebi, ker je upal, da mu bo tudi zdaj železni mož pomagal. Železni mož

res stopi predenj in ga vpraša: «Česa želiš, princ?» Vojak mu veselo reče: «Glej vislice so pripravili za me, da me obesijo: a namesto, da bi tisti princ obesil mene, obesi ti njega na nje!» Princ poklekne pred vojaka in ga prosi milosti. Za plačilo mu obljubi svojo hčer. Vojak se ga usmili, železnega moža pa prav prisrčno zahvali, ker ga je tolikokrat rešil smrti in mu pripomogel do tolike sreče. Živel je potem srečno in zadovoljno s krasno princesinjo in modro vladal deželo po smrti svojega tasta.

9. Čudno drevo.

(Temljine).

Nekdaj je živel kralj, kateri je imel tako visoko drevo, da se ni videl vrh. Kralj bi bil rad vedel, kako je drevo visoko in kakšen sad rodi. Po vsem kraljestvu naznani: kdor pride vrh drevesa in prinese sad, dobi njegovo hčer za ženo in po njegovi smrti še kraljestvo. Mnogo ljudij je prihajalo svojo srečo poskusit; ali nikomur se ni posrečilo, pač pa se jih je mnogo ponesrečilo, ker so padli z drevesa in se ubili.

Tako se napoti tudi neki gospod iz daljnih krajev, da bi poskusil svojo srečo. Ko gre skozi neki gozd, zagleda pastirja in tega vpraša, če gre prav. Na pastirjevih nogah vidi neko železno opravo, krempljem podobno. Vpraša ga, zakaj to vlačí s seboj.

Pastir mu reče, da mora to imeti, da bi hitro splezal na drevo in se rešil, če bi prišla katera zver. Lepo oblečeni gospod ga poprosi, da bi menjala obleko in one železne kremplje. Pastir se mu iz početka le smeje, ker mu ne gre v glavo, kako bi mogel gospod menjati svoja lepa oblačila za raztrgana pastirska. Ko izprevidi, da misli gospod zares, menjata obleko; po vrhu mu dá gospod še lep dar v denarju.

Ko pride gospod v bližnje mesto, se preobleče; samo železne kremplje obdrži. Zdaj se podá h kralju, prikloni se mu ponižno in mu pové svojo željo. Kralj mu dovoli, da sme tudi on poskusiti splezati na drevo. S seboj je vzel razun tistih železnih krempljev za sedem dnij živeža. Vse ga je gledalo in občudovalo, ker je tako spretno plezal. Tri dni in tri noči je že plezal le navzgor, pa še veje ni videl. Šele četrty dan zapazi neko gručo na drevesu. Sedmi dan dospé do nje. A to ni bilo vejevje, ampak grad. Ko pripleza do gradu, potrka na železna vratca. Kmalu zasliši v gradu hojó. Prekrasna deva mu odpré, veli mu iti notri, pelje ga v dvorano, s samim čistim srebrom okrašeno, in ga pogosti z jedjo in pijačo. V tem gradu so živele tri zaklete deklice. Ob noč je ostal pri njih, kajti sedem dnij in sedem nočij ni nič spal.

Drugo jutro ga deklice zbude, naredé mu zajutrek. Po zajutreku mu reče najlepša deklica: «Če hočeš priti vrh tega drevesa, prideš še v dva grada. Do prvega gradu boš hodil štirinajst dnij in v tem

gradu najdeš šest deklic. One ti povedó, kako se imaš dalje ravnati. Tu imaš košček kruha. Kadar boš lačen, žejen ali truden, oblizni ga, pa ne boš čutil ne gladu, ne žeje, ne utrujenosti». Deset dnij je plezal noč in dan, pa ni še ničesar videl. Jednajsti dan se mu šele nekaj zablišči v višavi; štirinajsti dan pa potrka na vratca gradu, ki je bil iz čistega zlata. Tu ga deklice prav tako prijazno sprejmejo, kakor v prvem gradu; potem ga pogosté, prenočé in mu rekó: «Še v jeden grad prideš. Do tja boš potreboval tri tedne. V tem gradu stanuje devet deklic in one ti povedó, kako se imaš vesti, da prideš vrh drevesa». Dadó mu kruha, kateri je bilo treba samo oblizniti, pa ni čutil ne gladu, ne žeje, ne utrujenosti. Ko dospé v tretji grad, kateri je bil iz samih dragih kamenov in prelepih biserov, ga prav prijazno vsprejmejo, pogosté in prenočé. Tu je bilo devet deklic; jedna je imela zlate lase. Ta mu pové, da bo moral še cel mesec plezati, da dospé vrh drevesa. «Tam je pet zlatih sadov, trije na desni in dva na levi strani. One tri na desni strani moraš s temi škarjami odrezati. Gorje pa nam, če jih odrežeš na levi strani; me v vseh treh gradovih smo pogubljene, ker nas ima hudič v oblasti. On bi drevo tako močno stresel, da bi se me z gradovi vred pogreznile. Ko pa svoje delo dobro izvršiš, vrni se na zemljo. Tam te pričakuje brezštevilna množica, radovedna, kaj prineseš in kaj poveš. Ti pa ne smeš nikomur povedati, kar si videl in slišal;

tudi samemu kralju moraš vse zamolčati. Drugo jutro, ko prideš na zemljo, pričakuj nas na glavni cesti, katera pelje poleg mesta. Mi se pripeljemo na vozu iz samih demantov z zlatimi konji. Naš voz pojde hitreje, kakor tice pod nebom. Ako se ga samo dotakneš, me bomo rešene; ako se ga pa ne dotakneš, popelje nas hudič v tak grad, ki nima ne oken ne vrat».

Ko se vrne na zemljo, pričakovala ga je tam neštevilna množica ljudij. Vse je bilo radovedno, kaj je videl in delal tako dolgo na drevesu. A niti samemu kralju ni hotel ničesar povedati, niti pokazati sadu. Drugo jutro vstane še predno zazori dan in gre pričakovat voza. Ko že solnce prisine, zagleda v daljavi majhno meglico, ki se vedno bliže vali. Kmalu spozna pričakovani voz in v malo trenutkih je drdral tako hitro mimo njega, da se ga ni mogel dotakniti.

Strašna obupnost se ga loti. Od same žalosti ne ve, kaj začeti. Ko se malo potolaži, poda se h kralju, pove mu vse, pokaže in dá tri zlate sadove ter gre po svetu iskat grad brez oken in vrat. Že cela dva meseca blodi po svetu, pa ne duha ne sluha ni o gradu brez oken in vrat. Proti koncu tretjega meseca zaide v temnem gozdu ter išče prave poti, pa je ne more dobiti. Proti jutru se nekaj zasveti na malem hribčku. Brez obotavljanja gre tja. Pa kam pride. Tu je stala stara, že na pol razdrta kočja. To je bil Lunin dom. Srčno potrka na trohlena vrata. Zarjaveli zapah zaškriplje in vrata se odpró. Za korak

se odmakne, ko mu pogleda v oči žena z gorečo tresko. Bila je stara kot svet, velika kot hrast, črna kot glavnja*); oči je imela velike, kakor tolarji Marije Terezije, lase kot žima, in suha je bila kot kost. Ta starka je bila Lunina mati. Jezno ga pogleda in vpraša, česa bi rad. On jej pové, kako je zgrešil pot iskaje grad brez oken in vrat. Potem jo prosi, če morda ne vé ona za takšen grad. Ona mu odgovori: «Že štiri tisoč let je preteklo, odkar nisem bila samo uro daleč od hiše. Kako bi jaz vedela za takšen grad? Gotovo pa vé zanj moja hči Luna, ki obhodi vsak dan ves svet. Pa ona te ne sme tukaj dobiti; ona bi te raztrgala na drobne kosce, ko bi te našla tukaj. Pobegni, ker pride kmalu domov». Nesrečnik jo premilo prosi, naj ga skrije v kakšen kot in naj ona izprašuje po gradu brez oken in vrat, da mu pové, ko pojde Luna od doma. Starka se ga usmili in ga skrije pod stopnjice. Ko pride njena hči Luna domov, jame jo izpraševati, ali nima človeka v hiši. Mati začne tajiti; ko pa začne Luna razsajati, pove jej mati vse in jo prosi, naj se usmili nesrečnika in naj mu pové za takšen grad, ki nima ne oken ne vrat, če vé zanj. Ko se prikaže nesrečnik izpod stopnjic, se ga Luna usmili in mu reče: «Rada bi ti povedala zanj, ko bi vedela; pa vedi, da nisem jaz še nikoli obsvetila vse zemlje. Zato je mogoče, da je grad, ki nima ne oken ne vrat

*) Glavnja = ožgano poleno.

v kakšni puščavi, katere ni videlo moje oko. Moja sestra Solnce bo morda vedela; ona obsije več sveta, nego jaz. Pojdi k njej».

Dolgo hodi po gozdu, v katerem je Solnčin grad. Ko ga dobi, gre vanj. Doma je bila samo Solnčina mati, ki je pa bila še mnogo starejša in čudnejša nego Lunina mati, pa nazadnje ga vendar skrije. Ko pride zvečer Solnce domov, se začne togotiti in razsajati, ker je mati skrila človeka v hiši. Ko nesrečnik to sliši, se sam prikaže na dan in prosi Solnce tako milo, da se ga to usmili. Solnce mu reče: «Tudi jaz ne vem za takšen grad, ki nima ne oken ne vrat; kajti tudi jaz nisem obsijalo vseh kotov na zemlji. Torej je mogoče, da je takšen grad na zemlji. Če je, gotovo bo vedel zanj Veter, ki pretakne vse luknjice. Pojdi prašat njega».

Tri tedne je iskal dom vetrov. Ko ga najde, gre vanj in dobi k sreči ravno glavarja vetrov doma. Gospod mu potoži svojo nesrečo in ga prosi, naj mu pomaga. Veter ga je mirno poslušal. Ko je gospod vse dopovedal, vzame glavar vetrov neko piščalko, zabrizga tako močno na njo, da so ga slišali vsi vetrovi celega sveta. Hitro so pridrveli domov; pa nikdo ni vedel za tak grad, ki nima ne oken ne vrat. Le jeden veter ni še prišel, ker ga je bolela noga in ker je imel najdaljšo pot. Ta prikrevsa šele jedno uro pozneje; povedal je tudi o gradu brez oken in vrat. Da bi se glavar prepričal, če res nima grad ne oken

na vrat, gre sam pogledat. Hodil je samo četrť ure. Ker se mu nesrečnik smili, ukaže mu narediti veliko skrinjo, v katero naj pojde, da ga ponese tja, ker ne more nesti samega človeka. Človek bi pa hodil do gradu več let. Ko je bila skrinja gotova, gre gospod vanjo, in glavar vetrov jo odnese in položi pred grad. Zdaj pregleduje veter, da bi mogel najti pot vanj. Le vrh gradu je bila majhna luknjica. Skoz to luknjico se spravi veter v grad in tako razsaja po njem, da se je šibilo zidovje. V gradu sta bila poleg osemnajstih zakletih deklet hudič in njegova mati. Veter zgrabi hudiča s tako močjo, da ga potisne skoz tisto majhno luknjico na strehi in v zraku vsega zmelje, da ni bilo še prahu po njem. Vse deklice, razun zlatolaske, so bile mrtve. Zlatolaska je bila obsojena, da bo zadnja umorjena in bo morala gledati, kako bodo druge umirale, ker je najbolj zagrešila. Zdaj zgrabi veter mater, jo trese, da so ji vse kosti pokale. Potem jo vpraša, kako so bile deklice umorjene. Starka se izgovarja, da ne vé tega, ker jih je moril le sam nje sin. Veter jej zažuga, da jo prav tako zmelje kakor hudiča, če ne pové. Nazadnje je starka povedala, ker se je bala, da bi jo veter ne utegnill zmlati, kakor sina. Povedati mu je morala tudi, kako jih je mogoče oživeti. V omari je namreč neka škropilnica, s katero naj jih poškropi, in deklice oživé. Veter vzame škropilnico, poškropi jedno deklic in ta oživi. Zdaj zgrabi starko, trešči jo skoz luknjo na strehi, da se je še bolj po-

večala, nego prvokrat, ter jo zmelje, kakor hudiča. Počasi oživi vse deklice in tudi zlatolasko ozdravi, katera je bila že na pol mrtva. Polagoma znese vse v skrinjo, grad pa razdere.

Vse deklice z gospodom vred prenese veter srečno pred kraljevo palačo. No, gospod ni poročil kraljeve hčere, nego zlatolasko, s katero je živel še dolgo srečno in zadovoljno.

10. Zaklete deklice.

(Kobarid).

Neki grof je imel sedem hčerâ; a vsako mu je odnesel hudobni duh, še predno je bila krščena. Grof je neprenehoma žaloval po njih. Kamorkoli je šel, nikjer ni našel tolažbe. Jedenkrat se gre sprehajat, ker ni mogel poslušati žene, ki je prejkala noč in dan po izgubljenih hčerah. Na sprehodu naleti na zelo revno oblečeno ženico, ki je je bilo sama kost. Ko ga žena opazi tako žalostnega, vpraša ga: «Gospod, kaj vam je, da ste tako žalostni?» Grof jej odgovori osorno: «Kaj tebe to briga, beračica! Svojo pot pojdi! Saj mi ne moreš pomagati, če ti prav povem». Ženica mu reče: «Ravno jaz vam lahko pomorem; nikdo drugi ne. Zato mi smete vse brez skrbi razodeti, kar vas teži. Gotovi bodite, da vam pomorem!» — «Ti, ciganka, mi gotovo ne moreš pomagati; ti bi rada le

dar dobila», reče jej grof manj osorno. Potem pa pravi žalostno; «Pa povem ti vendar; saj mi ne moreš škodovati. Žena mi je povila že sedem hčerâ; a vse mi je zlí duh odnesel, še predno so bile krščene. Kaj mi pomagajo moje bogastvo, moji lepi gradovi in moji zvesti vojščaki, ko pa nimam sreče s svojimi otroci. Moje srce ne bo več veselo. Toliko mu hočem dati, da bo imel vse svoje življenje dovolj, kdor mi le pové, kako jih dobiti». Žena mu reče: «Lahko dobite nazaj svoje otroke; samo ubogati me morate, kar vam rečem. Vi morate poiskati ženo, ki ima sedem sinov. Te pošljite iskat hčere po razdrtih gradovih». Ko izgovori žena te besede, ni je bilo več. Grof spozna, da je bila ta ženica sama Mati božja in žal mu je bilo, da je bil tako neprijazen ž njo.

Grof gre potolažen domov in pové vse svoji žalostni ženi. Nemudoma razpošlje svoje služabnike po deželi iskat ženo, ki ima sedem sinov. Služabniki dobé ženo, ki je imela sedem sinov, in te pripeljejo grofu. Grof jim naroči, naj gredó iskat njegovih sedem hčerâ po samih razdrtih gradovih. Dá jim denarja, jedij in pijače s seboj.

Sinovi so pridno iskali razvaline po dolinah in planinah. Kjer so katero našli, pretaknili so vse kote; pa nikjer niso mogli zaslediti sedmerih hčerâ. Nekoč dospejo na visoko goro. Huda žeja jim preti, ker so že vse popili, kar so vzeli s seboj, in ker je bilo zelo vroče. Daleč okoli ni bilo dobiti vode, da bi ugasili

hudo žejo; zató se napoté v dolino. Tu dobé hladen studenec, ki jim ugasi žejo. Na to se vležejo v senco in zaspé, ker so bili zeló utrujeni. Le starejši sin ni mogel zaspati. Napoti se po stezici k studencu. Kmalu opazi poleg steze cesto, katero pa je že obraslo trnje. «Tukaj se mi morda posreči najti katero razvalino in morebiti tudi hčere», misli sam pri sebi. Jame ga vedno bolj zanimati, kam neki pelje ta zarasla cesta. Pa po cesti ni hotel iti, ker je bila preveč zarasla s trnjem; rajše gre po stezi. Kmalu zapazi neke stare razvaline. Razvaline je obkroževalo od vseh stranij strmo skalovje; a do njih ni bilo druge poti, nego cesta. Počasi vendar pripleze po strmem skalovju do razvalin, ker ni hotel iti po zarasli cesti.

Skoz prvo okno pogleda v razvalino, in kaj zagleda? Sedem hčerâ vidi sedeti na stolih po starosti; pod nogami so jim levi moleli glave. Hčere so morale vedno drgniti levom glave, da jih niso raztrgali.

Ko opazi starejša hči mladeniča, prosi sestro, naj drgne še njenemu levu glavo, da ukaže onemu človeku pobegniti, ki je pogledal skoz okno. «Beži proč, drobnjaček, da te ne raztrgajo naši levi na drobne kosce!», reče starejša hči potihoma skoz okno, da bi ne predramila slabih duhov v levji podobi. Mladenič pa jo vpraša: «Ali mi je mogoče vas rešiti iz oblasti slabega duha?» Ona mu odgovori: «Mogoče je in ne; ali ti si predroben! Če si tako močan, da lahko mahaš kakor z rženo slamo s tistim mečem, ki

ga vidiš tam, potem nas lahko rešiš. Če si dovolj močan, pridi s tistim mečem notri in odsekaj vsem sedmim levom hkrati glave, pa bomo rešene». Potem se hči vrne in drgne svojega leva. Mladenič gre poskušat, če je meč težak. Ali meč je bil tako težak, da ga ni mogel še z mesta ganiti. Zdaj misli, kaj mu je početi? Po kotih in oknih začne iskati, če bi mogel najti kakšen pripomoček, s katerim bi lahko vzdignil meč. Ni iskal zastonj! Na oknu dobi steklenico, na kateri je bilo zapisano: «Kdor to pije, bo lahko sukal z mečem, kakor z rženo slamo». Mladenič se vendar obotavlja piti, ker se boji, da bi ne bilo to kakšen strup. Polagoma se vendar toliko ojunači, da požre kapljico. Zdaj poskuša vzdigniti meč in vzdignil ga je precej lahko. Na to popije še nekoliko kapljic: zdaj mu je bil meč le igrača. Potem popije še nekaj tekočine in bil je tako močan, da je sukal meč kakor rženo slamo. Hitro se zravna, vzame meč, odpre hipoma vrata in kakor bi trenil — smuk! — odleté vsem sedmim levom glave v prah. Deklice zahvalijo svojega rešitelja, ker jili je otel peklenskim pošastim. Na to se napoté vsi k studencu. Ko vidijo mlajši bratje, da pelje njih starejši brat sedem hčera, pobledé kakor zid. Hitro sklenejo, da ga umoré, da se ne bode bahal pred grofom, da mu je sam rešil hčere; pa tudi plačilo bi prejel le on. Hudobneži res pobijejo svojega brata in ga pusté tam ležati v krvi, sami pa primejo hčere pod pazduho in jih peljejo domov. Sta-

rejša se je vedno jokala, ker so ubili njenega rešitelja; morala je le sama hoditi. Hudobneži so jej žugali, da umoré tudi njo, ako ne neha jokati po svojem rešitelju. Ona se začne izgovarjati, da se ne joče po umorjenem rešitelju, ampak žaluje le po prejšnjem stanovanju, kateremu se je tako lepo privadila. Ker še niso bile hčere krščene, govorile so vso pot: Krst smrdi, krst diši». Bile so se namreč že preveč navzele slabega duha. V prvi vasi so jih krstili.

Starejši brat pa ni bil popolnoma mrtev; le tako hudo ranjen je bil, da se ni ganil več; zato so odšli mlajši bratje s hčerami. Ko pride k zavesti, splazi se k studencu, izmije rane in jih obveže; potem se pa napije čiste studenčnice in zaspi. Ko se prebudi, začne premišljovati, kaj mu je storiti. Za brati neče iti, ker se boji, da bi ga ne umorili popolnoma. Napoti se zopet k razvalini, kjer upa še kaj iztakniti. Ko pride do razvaline, pogleda najprej v ono sobo, kjer je levom odsekal glave. Vsi so ležali v krvi. Potem gre v grad, preiskuje po vseh sobah, če bi naletel še na kaj. Ko pogleda v zadnjo sobo, vidi, kako nosi bela kobila črnemu žrebcu žrjavico v ustih. Kobila zagleda drobnjačka, stopi k oknu in mu pošepeta: «Beži, drobnjaček: Če te zapazi ta črni žrebec, te raztrga na drobne kosce. On je slab duh». Mladenič jo vpraša: «Ali te je mogoče rešiti?» Kobila mu odgovori: «Lahko, če si tako močan, da boš sukal tisti meč, kakor rženo slamo. Potem pridi notri in odseci

z jednim mahljejem žrebca glavo». Mladenič gre takoj po meč; a poprej se napije one tekočine. Na to zgrabi meč, odpre hipoma vrata in predno vstane črni žrebec, da bi raztrgal drobnjačka, odleti mu glava v prah. Kobila zahvali drobnjačka, ker jo je rešil, potem mu reče, naj vzame s seboj konjski glavnik, ščet in čohalo ter naj sede na njo, da ga ponese, kamor hoče. Mladenič hitro vzame glavnik, ščet in čohalo*) ter sede na kobilo, ki teče hitrejšo od vetra. Ko pretečeta že velik kos poti, reče mu kobila, naj se ozre. On se hitro ozre in se zelo prestraši, ko vidi jahati za njima veliko jato**) slabih duhov. To pove kobili in ta mu veli, vreči glavnik proč. Ravnina se izpremeni za njima v gladko steno. Zopet jahata dalje, ali kmalu se zopet prikažejo slabi duhovi. Zdaj mu veli kobila, naj vrže proč čohalo — in za njima je bilo tako gosto grmovje, da se ni videlo skozi. Za nekoliko so zopet slabi duhovi za njima, in mladenič vrže ščet proč. Pred njima je bila lepa ravnina, za njima pa široko morje. Zdaj začne kobila počasneje dirjati. Kobila mu pripoveduje, da je duša, ki pa ne more v nebesa. Morala se je v oni razvalini vicati, dokler ne zasluži nebes. Dokler je bila še živa, služila je bogatemu grofu za lovca. Nekoč jo tako prevlada hudobni duh, da se poda v nevarno strmino, kjer se ubije. Ker je živela pregrešno, morala je s tem nebesa zaslužiti, da je nosila črnemu žrebcu žrjavico v ustih.

*) Striegl. — **) Krdelo.

Ko prijezdita pred grad, kjer je bilo sedem zakletih hčera doma, zagledata v grajskem stolpu vihrati zastavo. Pred gradom srečata moža, ki ga vprašata, kaj pomeni ona zastava v stolpu. Mož jima pove, da so se vrnile tiste hčere, ki so bile zaklete, in njim na čast so napravili velike gosti, kamor so povabili vso gospodo; revežev pa ne pusti straža blizu. Na to reče kobila svojemu rešitelju: «Ker si me rešil, izberi si nebesa ali pa posvetno srečo». Mladenič jej odgovori: «Ničesar drugega ne želim, kakor jedenkrat v nebesa priti». Kobila mu zopet reče: «Zdaj pojdi v grad. Kader se vrneš, izleti iz mene moja duša v podobi golobčka; kmalu prideš ti za mano».

Mladenič gre v grad; a straža ga ne pusti notri, ker ni bil lepo oblečen. On jej reče: «Če me nočete pustiti v grad, prosim pa vas, da naznanite v grad grofu in starejši hčeri, da naj prideta doli, ker želi ž njima govoriti neki tujec». Straža naznani to grofu. Ko zagleda starejša hči tujca, spozna v njem svojega rešitelja, katerega veselo objame. Hči pove svojemu očetu, da jih je ta rešil, ne pa drugi bratje. Oba ga prosita, da bi šel ž njima v grad. On se pa izgovarja, da ima v dolini še neki opravke. Grofova hči se neče ločiti od njega in gre ž njim; no, tudi grof ni pustil svoje hčere same iti za tujcem; zato gre tudi on ž njima. Ko pridejo v dolino, kjer je bila bela kobila, zagledajo vsi trije h kratu izleteti iz kobile belega golobčka, bela kobila pa izgine. Grof in njegova hči

vprašata začudena mladeniča, kaj to pomeni. On jima pove vse natanko, kako se mu je godilo potem, ko so ga hoteli bratje umoriti. Grof mu hoče dati najlepši grad in hčer za ženo; ali mladenič ga lepo zahvali za oboje, izgovarjaje se, da mu ni več namenjeno dolgo živeti. In res, čez leto dnij je umrl.

11. Desetnik.

(Kobarid.)

Neki oče je imel deset sinov. Najmlajši je bil najmodrejši; nekega dne pravi očetu: «Oče, k vojakom nas dajte, ker smo vsi zdravi in sposobni. Za kak dan še jesti ne bomo imeli kaj». Oče jih pošlje k vojakom. Bratje gredó skozi velik gozd; pa v gozdu ne dobé nijedne hiše, kjer bi se mogli okrepčati. Zvečer pridejo v velik grad. Notri gredó in prosijo prenočišča. Grof tega gradu jih vsprejme na videz prav prijazno in se posebno rad pogovarja z najmlajšim bratom. Tisti grof je imel tudi deset hčera in svoje vojake. Desetim bratom je rekel, da pojdejo njegove hčere ž njimi spat. Bratom je ukazal ležati na kraju, hčeram pa pri zidu. Najmlajšemu bratu se je zdela ta razvrstitev čudna; zato reče svojim bratom, naj spé pri zidu in hčere na kraju. Grof in grofica sta sklenila vse brate pomoriti. Ko se jima zdi, da so zaspali,

vzameta vsak svojo sekiro in gresta v sobo, kjer so spali, in udrihata po posteljah, da je bilo groza. Pa namesto, da bi pogubila deset bratov, pogubita deset svojih hčerâ. Ko sta opravila delo, nista vedela, da sta pomorila svoje otroke; zato pravita med seboj: «Pustiva nocoj trupla tukaj ležati; pospraviva jih jutri». Zdaj se odpravita spat. Deset bratov pa jo pobriše po noči iz gradu, ko se jim je zdelo, da sta zaspala grof in grofica. Srečno pridejo na kraljev dvor in dobé službo.

Najmlajši brat je hitro napredoval, ker je bil prebrisane glave; njegovi bratje pa niso mogli nikamor. Bratje so ga zato zelo črtili. Desetnik pa tudi ni ljubil svojih bratov, kateri so mu bili od mladih nog zavidljivi. Zdaj se jim je večkrat osvetil, ker je bil višji od njih. Bratje so ga še bolj črtili in mu stregli celo po življenju. Pogovoré se, gredó h kralju in mu rekó: «Tisti grof tam v gozdu ima žrebca, ki je vreden kraljestvo. Naš najmlajši brat je zelo pretkan; on vam ga gotovo pripelje». Kralj jim reče: «Mnogo jih je to že poskusilo; pa vsi so bili nesrečni. No, poskusimo še jedenkrat; mogoče, da se posreči desetniku, pripeljati žrebca». Desetnik je bil kralju zelo ljub; vendar mu reče, naj pripelje žrebca, ali pa bo moral dati glavo. Desetnik gre raje po žrebca, kakor bi glavo dal. Umreti tú ali tam, to je vsejedno; morda se mu vendar posreči, pripeljati žrebca.

Kralj mu dá mnogo denarja na pot. Preobleče se v žensko in gre k grofu. S seboj je nesel tudi sodček žganja. Ko pride zvečer pred grad, prosi prenočišča vojake, in za plačilo jim hoče dati žganja. Vojaki ga radi vsprejmejo in skrijejo, vsak je dobil kozarec dobrega žganja. Ko se jim zdi, da je ženska zaspala, gredó in jej vzamejo in izpijejo vse žganje. Ker je bilo žganje močno, jih je tako omamilo, da so vsi zaspali. Zdaj vstane desetnik in pregleda, če spé vsi. Vsi so trdno spali in smrčali. Takoj se odpravi v hlev in osedla žrebca, ki je bil kraljestvo vreden, sede nanj in odjezdi iz grada. Ko pride pred grad, vspodbode žrebca in ta je tako tekel in iskre kresal s podkovi, da se je prav svetilo. Ko pride v prvo mesto, ukaže hitro kralju sporočiti, da ima žrebca. Z veliko godbo in vojaki gre kralj naproti desetniku in hotel mu je dati hčer za ženo, pa desetnik je ni hotel; temveč se je hotel še bolj povišati v službi. Na to ga je kralj lepo obdaroval in povišal v službi. Bratje so ga še bolj črtili in mu zavidali kraljevo milost; zdaj so pa tudi še večkrat čutili njegovo oblast. Sovraštvo je vedno bolj raslo med njimi. Zopet gredó bratje h kralju in mu rekó: «Tisti grof ima pregrinjalo na postelji, ki je vredno kraljestvo. Naš najmlajši brat je tako prebrisan, da je lahko ukrade in prinese». Kralj pokliče desetnika, reče mu, naj prinese pregrinjalo, katero ima grof na postelji, ali pa bo moral dati glavo.

Desetnik se preobleče v čevljarja. Še predno pride pred grad, izvé, da sta grof in grofica na plesu. Napravi se v grad in pové straži, da ga je poslal grof, naj mu druge čevlje osnaži in pošlje po kom. Straža ga pusti v grad; tu osnaži čevlje in jih pošlje v krčmo, kjer jih bo grof iskal, sam pa se skrije pod grofovo posteljo. Ko prideta grof in grofica spat, vlačí desetnik pregrinjalo zdaj na to, zdaj na ono stran tako, da je grof mislil, da mu to dela žena. Ko se zdi tega grofu dovolj, popade pregrinjalo in je vrže pod posteljo. Zdaj je imel desetnik pregrinjalo. Ko zaspita grof in grofica, izmuzne se potihoma s pregrinjalom pod pazduho iz spalnice. Ko pride v prvo mesto, ukaže sporočiti kralju, da ima pregrinjalo. Kralj mu gre z vso godbo in vojaki naproti ter ga pohvali, da je tako premeten. Hoče mu dati tudi hčer za ženo, pa desetnik je neče, ker ni še dovolj napredoval. Na to ga kralj bogato obdari in poviša v službi.

Njegovi bratje niso mogli tudi zdaj mirovati, temveč šli so zopet h kralju in mu rekli: «Tisti grof ima ptiča, ki je vreden kraljestvo. Naš najmlajši brat je tako navihan, da ga gotovo ukrade in prinese, če ga želite. Tisti ptič zna najlepše pesmi peti in govoriti». Kralj pokliče desetnika, ukaže mu ukrasti in prinesiti ptiča, ali pa dati glavo. Desetnik misli sam pri sebi: «Če ne grem, sem gotov smrti; če pa grem, samo tvegam svoje življenje. Torej grem po ptiča». Na to se odpravi po ptiča. Zdaj ni mislil na nobeno prevaro,

ampak se samo lepo obleče. Grof in grofica ga prijazno vsprejmeta, in ko povečerja, odvedeta ga spat v čedno spalnico. Zaspata pa ni mogel, niti ni smel, ker je čakal, kedaj zaspata grof in grofica, da potem ukrade ptiča. Pozno v noč vstane in gre po ptiča. Ko ga je pa mislil ukrasti, zakriči ptič, da se je po vsem gradu odmevalo: «Pomagajte, desetnik me hoče ukrasti!» Hitro vstanejo hlapci in dekletke ter vjamejo desetnika. Zapró ga v posebno klet, kjer je imel čas premišljevati svojo usodo. Drugi dan so ga mislili skuhati psom. Vsi so šli na lov, kar je bilo moških v gradu; ženskam je pa ukazal grof, zavreti velik kotel vode, da skuhamo desetnika, ko pridejo domov. Ženske pa so se hotele pobahati in se namenile same ga skuhati. Pripeljejo ga že v kuhinjo; ker pa voda še ni vrela, pogleda grofica v kotel, če bo kmalu vrela. Desetnik porabi to priliko, popade grofico za glavo in noge ter jo prekucne po glavi v kotel, deklam pa zapreti, da stori prav tako ž njimi, če se katera le gane ali dá glas od sebe. Potem gre po ptiča, prime ga lepo za vrat in mu zažuga, da ga zaduši, če le zine. Prinese ga srečno kralju. Tudi zdaj ni hotel ponujane kraljeve hčere, ker je hotel le bolj napredovati. Kralj ga poviša za prvega pod seboj. Čez leto dnij mu reče kralj: «Ker si mi pripeljal žrebca, prinesel pregrinjalo in ptiča, prinesi mi zdaj še samega grofa, sicer te denem ob glavo!»

Desetnik nabere tesarjev in jih pelje v tisti grad in tam pravi grofu: «God našega kralja se bliža; zato smo se namenili, narediti mu pripravno kopelj. Prosimo, dovolite nam na vašem dvoru tesati. Tudi les vzamemo od vas, če ga imate kaj odveč». Grof jim rad dovoli tesati na dvoru in jih poprosi, če bi hoteli narediti tudi njemu tako kopelj. Tesarji so mu radi obljubili. Ko je bila kraljeva kopelj dovršena, pride jo grof gledat. Desetnik ga prosi, naj gre v njo in naj pogleda, če bo njemu prav, da bodo vedeli, kako se ravnati. Grof gre v kopelj, ker ni nič slabega slutil, in pa tudi, da bi bila tudi zanj taka dobra. Zdaj reče desetnik grofu: «Počakajte malo, še pokrijemo, da boste videli, če se kaj vidi ven, da popravimo, kar ni prav». Grof res počaka, da prinesejo pokrov in pokrijejo. Ko pokrijejo, zabijejo hitro tesarji močne žeblje v pokrov in grof je bil ujet. Nesejo ga h kralju in ta ga dene ob glavo. Zdaj dá kralj desetniku svojo hčer za ženo in ga imenuje svojim naslednikom. Desetnik poroči kraljevo hčer in je srečno in modro vladal po kraljevi smrti.

12. Kaj je najlepše, najmočnejše in najdebelejše na zemlji?

(Kobarid).

Živel je bogatin, ki si je prisvojil mnogo denarja po krivem. Tako je tožil tudi nekega reveža, ki je imel samo majhno njivico. Dolgo se že pravdata za njo, vendar je noče sodnik prisoditi bogatinu, kateri ga je podkupil, niti revežu, če je prav vedel, da ima prav. Da bi lože razsodil, dá jima tri uganke: „Kaj je najlepše, najmočnejše in najdebelejše na zemlji?“ Ko prideta domov, pové bogatin svoji ženi uganke, revež pa svoji hčeri, ker ni imel več žene. Žena je bogatina slabo naučila, hči svojega očeta pa dobro.

Ko prineseta drugi dan vsak svojo rešitev, vpraša sodnik najpoprej bogatina. Ta mu jih reši tako-le: «Najlepše je zlato, najmočnejši je lev in najdebelejši je spitan vol!» Revež je pa ponižno povedal: «Najlepša je prava pamet, najmočnejši je spanec, ker vsakega premaga, in najdebelejša je laž, ker je ne more nihče zmeriti!» Sodnik se čudi reveža modrosti; zato ga vpraša: «Ali ste sami to uganili, ali vam je kdo drugi povedal?» — «Moja hči mi jih je razložila», odgovori revež ponižno. Sodnik ga zopet vpraša: «Ali je vaša hči stara?» Revež mu pove: «V najlepši dobi

svojega življenja je». Pravdo je dobil revež in bogatin mu je moral povrniti tudi vse stroške, katere je imel revež s pravdo. Bogatin se je pobral jezno domov, reveža je pa sodnik pridržal in izpraševal o njegovi hčeri. Ko se je sodniku zdelo, da vé dovolj, ukaže mu jo pripeljati drugi dan.

Drugi dan pripelje revež sodniku pokazat svojo hčer. Temu ugaja hči in hoče se sam prepričati o njeni modrosti. Najprej jej da tri uganke. Vse tri mu je dobro uganila. Nazadnje jo prosi, naj gre ž njim na izprehod. Ona ga določno zavrne: «Brez mojega očeta ne grem nikamor!» Na to prosi sodnik očeta, naj mu jo da za ženo. Revež se čudi temu, kako more takšen gospod vzeti tako revno hčer za ženo. Od začetka je oče tudi mislil, da se sodnik samo šali; ko pa izprevidi, da ima sodnik resno voljo, vzeti njegovo hčer, privoli v to, in nekaj tednov pozneje so obhajali ženitvanje.

Nekega dne reče sodnik svoji ženi: «Če bi se prigodilo, da bi ne bilo mene doma, ne smeš se z nikomur pogovarjati, ki bi po meni popraševal, temveč reci, da me ni doma, da se bo bolj dolgo pravdal». Izgovorivši te besede, gre z doma.

Kmalu na to prideta dva moža, ki sta skoraj zapravdala že vse svoje premoženje, in vprašata po gospodu sodniku. Gospa jima pove, da ga ni doma, da je ravnokar šel z doma. Začne ju izpraševati, po kaj sta prišla. Moža jej povesta, da se že več let

pravdata zaradi malovrednih besed. Ona ju nagovarja, naj stvar med seboj poravnata, da ne bosta imela toliko stroškov in zamude. Moža se sporazumeta in se vrneta skupaj domov. Prigodi se pa, da pride sodnik po prav tisti poti, po kateri se vračata moža. Ko ju sreča, se mu čudno zdi, zakaj gresta tako prijazno skupaj in se tako zaupno pogovarjata, ko sta se poprej tako hudo sovražila. Začne ju izpraševati in ona mu vse povesta.

Sodnik pride domov ves zelen od jeze. Stopi pred soprogo in jej osorno zagrmí: «Pripravi se! Danes opoludne boš jedla zadnjikrat z menoj. Spravi svoje cunje in pojdi, odkoder si prišla. Nečem, da mi boš ljudi zapeljevala, da še zaslužka ne bom imel. S seboj smeš vzeti tri reči: kar najbolj rabiš, kar najbolj ljubiš in s čemur se najrajše igraš». Sodnik jej opoldne napije; ona mu odzdravi in vrže nekaj v naglici v kupico. Na to zaspi sodnik. Ona vzame denar, moža in dete s seboj in gre na svoj dom.

Ko se sodnik zbudi, se ogleduje, kje bi bil. Žena je predla za kolovratom. «Zakaj si me sem prinesla?» vpraša jo sodnik jezno. Žena mu odgovori: «Saj si mi rekel, naj vzamem s seboj, kar najbolj rabim, kar najbolj ljubim in s čemer se najrajše igram. Denar najbolj rabim, tebe najbolj ljubim in z otrokom se najrajše igram».

Odslej sta mirno živela skupaj brez pričkanja in prepiranja.

13. Volar in hudič.

(Dolje pri Tolminu).

Nekoč je šel nekdo vole kupovat in na poti grede ga sreča „ta hud“ in ga vpraša: «Kam greš?» Volar mu odgovori: «Vole grem kupavat». „Ta hud“ mu reče: «Ne hodi kupavat volov, ampak idi, greva tja k tej hiši; tam se ženijo. Ti ukradeš vole, jaz pa nevesto. Ko bodo namreč imeli veliko veselico, se ne zmislijo, da bi rekli: «Bog pomagaj!» ko kihne nevesta. «Potlej bo moja».

In tisti volar je sedel tam v kotu in je čakal, kedaj nevesta kihne. Ko nevesta kihne, jej reče: «Bog pomagaj! Bog pomagaj!» Hudič pa reče: «Tat volar! Tat volar!» Potem so dali volarju par volov za plačilo, ker je obvaroval nevesto.

14. Mladi kralj.*)

(Kobarid).

Mladi kralj je šel zajcev lovit
Okoli belega gradú.
Pri oknu je stalo žensko teló,
Žensko teló, k' je silno lepó.
«O, da b' ti krščeno bilo,
Za gotovo b' moje bilo!» —

«Po noči sem rojeno,
Ob petelinih sem krščeno,
Ob zôri me je vkradla hudobà
Me je na beli grad neslá.
Pojd' po centov pas,**)
Na roke vzemi prstan zlat;
Skoz okno skočim ti v naročje.
Če pri življenji še ostanem,
Mi hitro deni centov pas,
Na roko den' mi prstan zlat;
Če pa živa ne bom več,
Hitro tec' od mene preč».

*) Od tu dalje napolnimo snopič s krajšimi pripovedkami iz zbirke urednikove, ki ima še veliko narodnega blaga v rokopisu. Uredništvo.

***) Centov pas je cent težak pas.

Skoz okno poskočila je
In živa še ostala je ;
Ji hitro dene centov pas,
Na prst natakne prstan zlat,
Jo pelje na svoj dom gostvat.

Hudoba hitro je prišla,
Hudoba strašna je reklà :
«Daj ti meni to žensko teló,
Žensko teló, k' je silno lepó :
Ga nisem redilo*) za te,
Redilo sem ga le samó za se!»

«Če hočeš imeti to žensko teló,
To žensko teló, k' je silno lepó :
Prinesi mi mi ti eno zlato drevó ;
Usadi ta drev tu na beli grad,
Da zmiraj zelén bo in zmiraj le mlad».

Hudoba je hitro takó stor'la,
Hudoba je hitro takó reklà :
«Daj ti meni to žensko teló,
Žensko teló, k' je silno lepó :
Ga nisem redilo za te,
Redilo sem ga le samó za se!»

«Če hočeš imeti to žensko teló,
Žensko teló, k' je silno lepó,

*) Narod v naših hribih rabi kaj rad srednji spol tudi za ženski.

Prinesti mi moraš 'no škrinjo zlatá,
Škrinjo zlatá, zmiraj polno do dná!»»

Hudoba je hitro takó stor'la,
Hudoba je hitro takó-le reklà:
«Daj ti meni to žensko teló,
Žensko teló, k' je silno lepó:
Ga nisem redilo za te,
Redilo sem ga le samó za se!»

««Ti nimaš pravice do tega telesa
Jaz nisem ga rešil za te,
Rešil sem ga le sam za se:
In rešil sem ga za — nebesa!»»

Hudoba se je zasuknila,
Je z repom pol gradú pobila.

*Zapisal A. G. *)*

*) V Kobaridu in okolici je bilo zeló veliko take vrste pripovednih pesmij, ki so se popevale po znanih starih, priprostih motivih. Zlasti ženski spol je gojil tako petje, ko se je zbiral na določenih krajih v večernih urah; tam so ženske predle, dekleta so prav v takem delu tekmovali dokazovala svojo — pridnost, kajti fantje so največ vasovali ob takih večerih pri predicah; tu so se zbijale vsakovrstne šale, pripovedovale pravljice, popevale stare pesmi in skladale nove pesmi in pravljice. Vsled tega nam je lahko umeti, zakaj sta Kobarid in okolica takó bogata na pravljicah in narodnih pesmih. Tu je tudi prav veliko ljubavnih pesmij, ki so zeló lepe. — Žal, da se je pogubila velika večina ta-

15. Bedín in Bedína.

(Livek).

Bedín in Bedína sta šla nabirat lešnikov. Bedín je bil sila trmoglav deček. Tudi danes je hotel biti vedno prvi, češ: jaz hitro natrgam polen žakeljček, sestra pa bo trgala le tiste, katerih ne zapazim jaz. Imel pa je vótel žakeljček, da so mu vsi lešniki utekali na tla. Bedín je hitel trgati, Bedína jih je pa kar brala s tal. Bedína je imela že polen žakeljček, Bedín pa še vedno prazen. Bedína mu dé: «Pojdiva domóv, čas je že! Mati naju bode kregala». Bedín pa se brani na vso moč ter noče iti domóv, dokler ne nabere tudi on polen žakeljček lešnikov.

Bedína mu žuga, prosi, a nič ni pomoglo. Na posled dé: «Ako ne greš, pokličem volka, da te požré!» Ali glej, volk se prikaže izza grmovja ter dé: «Ooo! tega pa že ne!» Na to Bedína: «Ako ga nočes požreti, pokličem palico, da te nabije!» Palica se oglasi: «Ooo! tega pa že ne!» Bedína zagrozi palici: «Ako tega ne storiš, pokličem ogenj, da te požgé».

kega narodnega blaga, s katerim bi se lahko ponašali pred ostalim svetom. Še le v najnovejšem času sta otela pozabljivosti nekaj takega blaga — g. J. Kenda in naš urednik. Ali ta dva sta oba razmeroma še mlada, da nista mogla oteti — najlepših rečij, med temi narodne pesmi take vrste, kakoršna je zgornja. Tudi ta ni popolna, kajti edino živeča starka, ki je še sama vasovala v označenih prejnica, ni se spominjala več nego toliko, a še to semtertje nepopolno. Napisal sem jo pred trinajstimi leti. —

A. G.

Ogenj se oglasi: «Ooo! tega pa že ne!» Bedína žuga ognju: «Če nočeš, pokličem vodo, da te pogasi». Voda reče: «Naka, tega pa ti res ne ukažeš!» Bedína se rotí vodi: «Čakaj le, pokličem vola, da te popije!» Ali vol jo zavrne: «Ne bo nič, tega pa že celó ne!» Ona: «Ako nočeš popiti vode, pokličem mesarja, da te zakolje!» Mesar pa se odreže: «Lepo bi bilo res, ali danes ti pa že ne ukažeš!» Na to ona: «Če ti res ne morem ukazati, pa zapovem vrvém, da te obesijo». Ali vrvi se glasijo: «Ljubica mila, ti pa tega ne zapoveš!» Bedína jim zagrozi: «Ako nočete obesiti neubogljivega mesarja, pokličem miši, da vas razgrizejo!» Ali tudi miši ne ubogajo ter ugovarjajo: «Ooo Bedínica, tega pa res ne!» Naposled je bilo Bedíni že vsega preveč, da zakriči: «Ako tega ne storite, naj pride mačka in naj vas polóví!» Mačka je koj priletela, da bi polovila neubogljive miši; miši so se prestrašile in hitro tekó proti vrvém, da bi je razgrizle; vrvi se zbojé miši ter hité proti mesarju, da bi ga obesile; mesár se ustraši ter teče vola ubijat; vol hiti vodo pit, a voda teče pred volom ogenj gasit; ogenj se ustraši vode ter letí, da bi palico požgál, palica drví za volkom, da bi ga naklestila, a volk jo udari za Bedínom, ki je tekel proti domu, kar so ga nesle noge.

In takó sta Bedín in Bedína domá. Kaj pa počenjata tam, tega ne vem, ker nisem letel za njima.

Zapisal A. G.

16.

Lisica, zajec, volk in medved.

(Livek).

Lisica, zajec, volk in medved se napoté po svetu. Nekoč pridejo do velike jame. Zviti lisici je silno zadišalo meso svojih tovarišev. Prekanjena stvar jo koj iztuhta in dé: «Aló, poskočimo v tó-le jamo; bomo videli, kdo prileze prvi iz nje!» Ti osli zabiti jo koj ubogajo ter skočijo v globoko jamo, iz katere ni bilo mōči izlezti na nikak način. Lisica se je tega zeló veselila, ker vedela je, da jo čaka slastna večerja.

Vsi štirje jetniki so postali silno lačni, a imeli niso niti trohice živeža. Na to se oglasí medved ter izpregovorí kaj modro besedo: «Veste kaj, tovariši! začnimo upiti; komur prvemu sape zmanjka, tega pojémo». Jednoglasno se je vsprejela le-tá modrost. Začeli so upiti, da se je zemlja tresla tam okoli. Ali kaj: „kdor je izmislil, ta se je stisnil!“ — medved ni mogel niti sopsti več. Trije tovariši pa niso poznali usmiljenja. Dejali so: «Sila kola lomi; raje ti sam, kakor mi vsi trije!» Raztrgali so ga in požrli; lisica pa je poskrbela, da je dobila najbolji in največji kos.

Ali glad in pomanjkanje sta začela zopet trkati na njihove želodce. Zajec dé: «Naj bo, kar Bog če,

upijmo, kakor nas je učil rajni medved!» In začeli so upiti na vso moč; naposled je omagal zajec. Dejal je: «O, tepec prismojeni! zakaj nisem molčal?» Ko sta ga ostala tovariša delila, skrila je lisica pod se zajčja čeva, česar pa volk ni zapazil.

Naslednjega dné začne lisica vlačiti izpod sebe zajčja čeva ter jih použivati. Volk jo poprosi: «Draga moja, tudi mene tare glad! Daj mi malo čev, da si utolažim lačni želodec!» Zvita lisica pa mu dé: «Če hočeš imeti čev, stori, kakor sem jaz storila; razparala sem si trebuh in sedaj — zobljem svoja čeva». Volk ne pomišlja mnogo, razpara si trebuh — in pogine. Lisica pa je imela dovolj živeža za več dnij.

Na veji nad jamo je zapél drozeg. Lisica ga zaprosi: «Ljubi drožček, reši me te grozne ječe. Lej, če mi ti ne pomoreš, poginiti mi bode v tem breznu!» Drožček pa ji govori: «Kakó naj ti pomagam jaz, revček ubogi? Saj vidiš, da sem na svetu le revna stvarica!» Lisica pa ga pouči: «Ti si kaj hitrih perutnic, nanosi v tó-le jamo slame in zemlje, gotovo me rešiš grozne smrti za lakotjo!» Drozeg je nosil in nanosil polno jamo slame in druge take ropotije, da je prilezla takó lisica iz jame.

Ali prejela je tudi ona plačilo za svoje grehe. Lisica je déla drozgu: «Pelji me v kako shrambo, silno sem lačna!» Drozeg jo pelje do neke mesnice, kamor je planila lisica. Drozeg pa je stal na vratih

in čivkal: «Baba daj mi mesá, baba daj mi mesá!» To so čuli gospodarjevi psi, pritekli so v mesnico ter raztrgali lisico. Drozeg pa je čivkal: «Prav ji stoji, prav ji stoji!» in odletel.

Od štirih popotnikov ne živi torej nikdo več, naše pravljice mora po tem takem biti tudi konec.

Zapisal A. G.

17. Oče, spak'co mi kupite!

(Vrsno.)

Svoje dni je živel oče, ki je hotel prav po krščansko izrediti tri sinove. Najstarejšega je imél zaprtega do 12. leta, da bi se namreč ne pohujšal zunaj med hudobnim svetom. Vendar mu tó ni kar nič pomagalo: postal je potepuh, da malo takih. Samó za „babami“ je letal, a delal nič, pridobil tudi nič. Oče pa mu dé: «Le pojdi po svetu, baraba; ti nisi za gospodarja naši hiši!»

Srednjega brata je imél zaprtega do 15. leta; a kaj, še slabši je bil od prvega, in oče ga je tudi spodil od hiše. «Čakaj le», — misli si — «najmlajšega pa ne pustim med ljudi, dokler ne bo za ženitev. Zaprtega je imel do dvajsetega leta, takó, da ni poznal kar nič sveta: ženske pa ni še videl nobene.

Ko je dopolnil svoje dvajseto leto, vzame ga sebjó v bližnje mesto na trg, češ: da mu kaj lepega

kupi. Ko gresta nekoliko časa, zapazi sin nedaleč pred sábo neka dekleta. Sin vpraša očeta: «Oče, kaj pa je tisto tam pred nama, ki hodi, kakor midva, pa ni, kakor midva?» — «Eeee! — to so „spak'ce“, „spak'ce“, ki človeku delajo sive lasé», — dé oče. Ko se srečajo, dobro in debelo je pogledal zala dekleta, katerim je oče dejál, da so spak'ce. Sin prosi očeta: «Oče, oj ljubi oče! prosim, lepó prosim: kupite mi jedno spak'co! Potem pa jo peljeva kar domú!» Oče se začudi: «Kaj pa ti bode taka spak'ca?» — «Igrala se bova in imél bom vedno malo družbe, da me ne bo strah. Oj, oče, lepó prosim: kupite mi jo, tisto lepo spak'co!» reče in se vsede na tlá in noče dalje, dokler mu oče ne obljubi, da mu kupi jedno tako spak'co. Oče pa si misli: «Na, tu imaš! Delaj kar hočeš: baba je vendarle baba! Vse zmoti in znorí!

Zapisal A. G.

18.

Če hudič ne more, babo pošlje.

(Kobarid.)

Živela sta nekđaj mož in žena, ki sta se takó zeló ljubila, da je segal glas na daleč okoli: tó je najsrečnejši zakon pod solncem. Hudiča pa nobena stvar takó ne peče, kakor srečen zakon! Prizadeval si je na vse mogoče načine, da bi jima zasejal v

srcu kal dvoma in ljubosumnosti, kar uniči mnogo srečnih zakonov. Pa, zastonj je bil ves njegov trud: ljubila sta se čedalje bolj ter bila gotovo za vzgled zakonske sreče daleč okrog.

Satan je že skoraj obupal! Kar jo pretuhta zvita glava: navdihne neko hudobno babo, da ona poskusi izvršiti ponesrečeni satanov namen. Nekega dné dobi babura srečno zakonsko ženo, kateri začne govoriti: «O, kakó ves svét o vaju lepó govori; o, kako sem tudi jaz tega vesela. Vendar se pa na svetu s časom vse spreminja in tudi ljubezen vajina bi utegnila kreniti v nasprotni tir!» Žena se je silno začudila tej govorici. Baba pa kvasi nadalje: «Če pa hočeš, da ti bode mož vedno takó zvest in udan, lahko si pomagaš. Ko greš spat, vzemi sabo ojster nož ter pazi, kedaj bo mož trdno spal: takrat mu odreži iz brade jedno dlako, katero nosi potem vedno pri sebi». Srečna žena pa si misli: «Naj to že pomaga, ali ne, poskusim, saj ni težko!»

Na tó pa gre baba k možu ter ga ščuje proti soprogi, češ, kakó mu je nezvesta, da za drugimi pogleduje ter celó misli pobegniti od njega. Mož pa ni hotel in tudi ni mogel verjeti, ker prepričan je bil o nedolžni duši svoje žene. Baba pa govori nadalje: «Da pa boš prepričan o resnici mojih besedij, pazi nocojšnjo noč! Delaj se, da spiš, a ne zaspí, ker čutil boš, da te bo hotela žena z golim nožem umoriti!» Mož je prebledel: «Gorjé ti, če lažeš!» — zaupije ji

ter gré proti domu. Morete si pač misliti, kaj se je godilo v njegovi duši. Pride domú, kjer ga vsprejme soproga z odprtima rokama, kakor po navadi. Ali glej čudo: on jo osorno zavrne. Tu se spomni soproga one babe, češ: kakó resnične so besede njene, da se spreminja tudi ljubezen. Pa, saj si more tudi pomagati, kakor ji je velela baba.

Gresta spat; mož se je delal, da trdno spí. Čez nekoliko časa vzame žena nož ter hoče odrezati jedno dlako iz moževe brade. Kar skoči mož pokoncu, — in morete si misliti, kaj se je godilo ono noč med njima. Mož je ženo skoraj usmrtil.

Česar torej hudič ni mogel, dosegla je baba, — a le za malo časa. Bog ni dovolil, da bi nedolžnost takó zeló trpela. Bog pa bi jo bil varoval tudi prve strašne noči, ako bi ne bila verovala vraži hudobne babe.

Mož in žena pa sta se prepričala, kakó hudobno ju je naščuvala zlobna žena, — in plačilo za tó hudobijo je prejela že na tem svetu.

Zakonski par pa je živel nadalje še v večji sreči in zadovoljnosti in hudič je ostal z dolgim nosom.

Zapisal A. G.

19.

Štef'nova sol in treh mōž voda.

(Vrsno.*)

Prosti narod v gorenji Soški dolini prisvaja soli, posvečeni v dan sv. Štefana, in vodi „sv. treh kraljev“ čudodejne moči. Kot izvor te prazne vere pripovedujejo Vrsenčani naslednjo bajko:

Nekega kmeta je zalotila huda nevihta na polju. Da se ne bi zmočil, stopil je pod neki kozolec. Kar zagleda trop gospodov z dolgimi črnimi suknjami in s cilindri, ki se podé mimo kozolca, kakor da bi se jim bila pamet zmešala. Najzadnji je pricokljaj neki čotast'**) gospod, ki jo je mahal prav mimo našega kmeta. «Hooj! vi, kam pa tečete takó brez glave?» pobara ga kmetič. Šepec pa mu odgovori: «Tam gori umira neki bogatin, ki bo morebiti naš; — ali mori nas „Boštjanaova almožna“, ki jo je bogatin dajál; drugega dobrega dela nima. Dvakrat smo bili že gori; a tisti Boštjan je mahnil s svojo kadilnico, in mi smo morali vsi odleteti. Vedi, da gremo sedáj v zadnje! Če ga tudi sedáj ne dobimo, takó ponese, polomimo, potolčemo in uničimo vse, kamor-koli segajo tvoje oči». Kmet se je zbal za svoje polje, zató vpraša: «Ali ni proti taki nesreči nikake

*) Vrsno je vas ob pobočji sivega Krna med Kobaridom in Tolminom. Pis.

**) šepav, hrom, ital. zoppo.

pomoči?» Hudič pa ne more zamolčati, zato se ovadi: «Kedór poseje svoje polje s Štefanovo soljo in pokropí s treh mōž vodó, temu se ni bati, da bi mu mi škodovali». Na tó jo maha za drugimi — gospodi.

Kmet pa teče domù po vodo „sv. treh kraljev“ in „sv. Štefana sol“ ter poseje in poškropí svoja polja. Čez nekoliko časa je nastala strašna nevihta, ki je uničila vsa polja na daleč okrog, — a kmetovo polje je ostalo netakneno. Radovednim kmetom je potem povedal vso dogodbo; — in takó ga vsí še dandanašnji posnemajo.

K A Z A L O.

	Stran
Uvod	5
1. Pepelúhar (Zbirka Jos. Kenda)	13
2. Pravljica o smokvah	27
— 3. Sto zajcev	36
4. Uskok	41
5. Čudodelni prt	45
6. Jež	50
7. Mrtvi godec	53
8. Železni mož	56
9. Čudno drevo	60
10. Zaklete deklice	67
— 11. Desetnik	74
— 12. Kaj je najlepše, najmočnejše in najdebelejše na zemlji	80
— 13. Volar in hudič	83
14. Mladi kralj (Od tu iz zbirke urednikove)	84
15. Bedin in Bedina	87
16. Lisica, zajec, volk in medved	89
17. Oče, spak'co mi kupite	91
18. Če hudič ne more, babo pošlje	92
19. Štef'nova sol in treh mōž voda	95